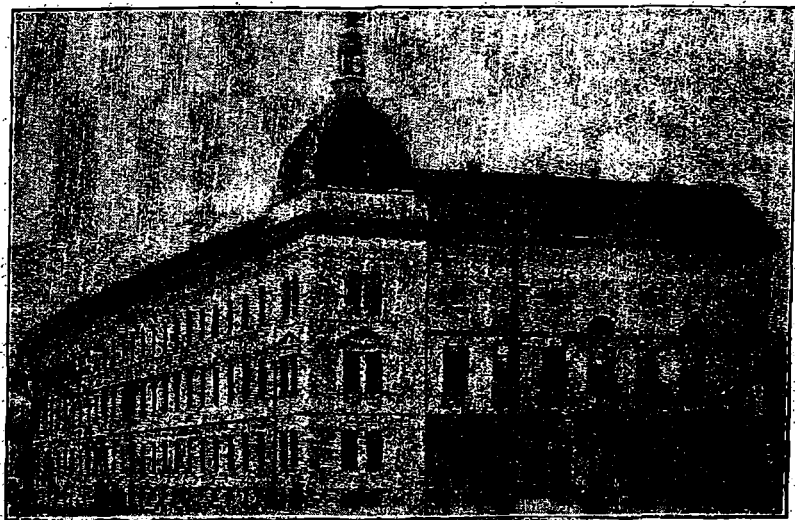

**AZ ERDÉLYI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET
THEOLOGIAI FAKULTÁSÁNAK
ÉRTESITŐJE
AZ 1927—28. TANÉVRŐL.**

SZERKESZTETTE: "

Dr. TAVASZY SÁNDOR
A THEOL. FAKULTÁS IGAZGATÓJA.

A REF. THEOL. FAKULTÁS KIADVÁNYA.

CLUJ-KOLOZSVÁR
MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET-R.T. NYOMÁSA
1928.

Az újszövetség jelentése a mai keresztyénségre nézve.

Tanári székfoglaló értekezés.

A legmélyebb megilletődés érzése és nagy felelősségem teljes tudata uralkodik a lelkemen ebben az órában, amikor a kolozsvári református theologiai fakultás méltóságos előjáróságának meghívása folytán és az erdélyi református egyházkerület főtiszteletű közgyűlésének jóváhagyásával — mint az újszövetségi tanszék tanára — a katedrát elfoglalom. Legyen szabad legegyszerűbben is igaz hálámnak és köszönetemnek adnom kifejezést azért a megtisztelő és kitüntető bizalomért, amely a meghívásban velem szemben megnyilvánult: amelyről úgy érzem, hogy sokkal nagyobb, mint amekkorát tulajdonképpen megérdemlek. De éppen ennek a tudata teszi rám nézve ünnepélyesen komollyá és felmérhetetlenül fontosná székfoglalásom napját, mert amikor arra a rövid munkásságra visszatekintve, melyet anyaszentegyházunk szolgálatában eltöltöttem, önnönmagamban nagyon kevés olyan képességet és érdemet tudok felfedezni, ami hivatásom nagyszabású és hatalmascélú eszményeihez igazán méltó volna, akkor semmi más magyarázatban nem nyugodhatom meg, mint abban, hogy Isten az én igénytelen, jelentéktelen és erőtelen munkám parányi méretei között is módot tud és alkalmat akar arra, hogy a maga fenségét, dicsőségét és nagyságát annál szembeöltöbbé és kimagaslóbbá tegye. Kicsinynek és gyarlónak érzem magam, aminthogy Isten nagy és felséges dolgaihoz mértén minden ember az, úgy hogy meggyőződésem szerint senki sincs, aki — akár a magános belső áhitat lelkével, akár a tudományos kutatás kipróbált módszerű felszerelésével közelít a szentíráshoz — ne csak a legmegalázkodóbb tisztelet, ne csak a legkendőzetlenebb önkritika, ne csak a saját maga feletti leglesújtóbb ítélletmondás magatartásával járulhatna Isten kijelentésének

magasztos és csodálatos titkaihoz, különösen pedig ennek a kijelentésnek a teljességéhez, református keresztyénségünk alapvető és életirányító szent okmányához, az újszövetséghez.

Ha egy székfoglaló beszédnek programmot és célkitűzést kell magába foglalnia, úgy afele a cél felé, amit az én programmom maga elé tűz, a kiindulási pont és minden további lépés alapkövéje éppen az újszövetségben foglalt isteni kijelentés előtt-való meghódolás. A cél, s ebben minden kálvinista theologusnak egyet kell értenie, Isten dicsősége. De mivel Isten dicsősége semmiképpen sem függ emberi tényektől, a hozzá vezető út sem lehet az írott igének valamilyen fölényes emberi beállítás szerinti alkalmazása, hanem éppen ellenkezőleg: az igének minden emberi módszer, ismeret, tudomány, tan és gyakorlat fölé helyezése és egyedül döntő tényezőül való elismerése. Tehát az újszövetséggel való tudományos foglalkozás közben sem annak a kimutatása a lényeges, hogy kétezer éves múltja alatt akár a jóindulatú kegyesek tudományos erudició nélküli vizsgálódásai, akár a rosszindulatú destruktív kritika következtében mi vé vált a világ átlagos ítélete szerint (noha kétségtelen, hogy ennek az ismeretére is szükség van), — hanem annak a bizonyágtevő demonstrálása a fontos, hogy az újszövetség a maga örökkévaló érvényű igazságával mit jelent minden idők s főképen mit jelent a ma keresztyénségére nézve?

Hogy az emberek egy tekintélyes része minek nézi az újszövetséget, azt könnyű összefoglalni néhány pont alatt.

Nagyon elterjedt mindenekfelett az a divatos vélemény, hogy az újszövetség, úgy ahogy van, idejét múlta. Azok az iratok, amelyekből áll, a keresztyénségnek egy olyan korai periódusában jöttek létre, amikor tulajdonképen még nem is volt idő arra, hogy a Krisztus evangéliumának horderejét s nemzetek, korok és foglalkozások különböző viszonyaira való vonatkozásait leszögezhették volna; — az újszövetségi könyvek íróit olyan kérdések és problémák foglalták le, amik kétezer év előtti ázsiai és görög gyülekezetek hitét és életét érdekelték, olyan eszmekörben és világnézetben mozogtak, amelyekben azóta a kultúra és civilizáció régen túlnőtt, szóval az újszövetség egy nagy történeti beccsel bíró könyv ugyan,

de elavult és nem lehet igénye arra, hogy a XX. század modern embere irányadóul fogadja el magára és világára nézve.

Nem éppen szórványos az a nézet sem, amely bigottériát vél felfedezni abban, hogy egy szentkönyv magasabb helyet foglaljon el az emberiség értékelésében, mint például törvénykönyvek, államalkotmányok, vagy klasszikus tudományos és szépirodalmi alkotások. Ez a könnyed és konciliáns liberalizmus hajlandó ugyan elismerni, hogy a társadalom életének abban a kétezér év előtti — a maihoz viszonyított primitív — korában, mikor az intelligencia és az értelmi felvilágosultság horizonja annyival szűkebb és sötétebb volt a modern korénál, egy ilyen az Isten nevében összefoglalt és isteni szankcióval tekintélyre emelt iratgyűjtemény nevelhette, vezethette és kormányozhatta az emberek millióit, de azt, hogy manapság a vallás még mindig egy szentkönyv kétezér év előtti tekintélyével argumentáljon, túlhaladott, legalább is középkori, felfogásnak bélyegzi.

Még elevenbevágóbb az az ellenvetés, amely úgy ítéli, hogy az újszövetségnek másképen, mint történeti emlék gyanánt való megbecsülése, egyenesen ellentétes a keresztyénség belső lényegével. Ez a felfogás attól a veszélytől félti a keresztyén vallást, hogy a hívek az újszövetség könyvével a kezükben éppen úgy eldírások és parancsok rajtuk kívül álló komplexumának és egyszerűen elhinni való tanrendszernek fogják tekinteni a Krisztus evangéliumát, ahogyan a zsidó vallást legális és rituális vallássá tette a Tóra és az ószövetségi kánon merev tekintélye. Már pedig a Krisztus evangéliuma éppen a vallás ilyenén felfogása ellen emelt szót.

A rendszeresség azt kívánná, hogy ezeknek az újszövetség tekintélyét és jogait kétségbevonó ellenvetéseknek általánosságban való megrajzolása után a cáfolat következzen. Erre azonban tulajdonképpen nincs szükség, mert amint előrebocsátottam, egyáltalán nem az a fontos, hogy az emberek minek tekintik az újszövetséget, hanem, hogy az újszövetség interpretálásában hogyan ismerjük fel azt az eszményképet, amilyennek Isten akarja látni az embert. Annyit mindazonáltal érdemes és tanulságos lesz vizsgálat tárgyává tenni, hogy mik voltak a rugói és a forrásai az újszövetséggel

szemben eddig jelentkezett és a mai világ légkörében is meglevő ellenszenvnek, vagy legalább is bizalmatlanságnak. Ezen az úton olyan megállapításokra juthatunk el, amik nem csupán információ jellegével bírnak, hanem egyúttal rávezetnek, hogy a kérdés másik oldalára eső világosságot is megláthassuk.

Igaz, hogy itt egy egész tanulmánynak volna helye s abból, hogy ehelyett mindössze egy vázlatot nyujtok, a vázlatoknak az a közös hibája fog bekövetkezni, hogy az áttekinthetőség kedvéért schematizálni kell, ami az egymás mellett felsorakoztatott adatok egymáshoz viszonyított arányait elnagyolja. De még így is eklatáns módon válik szemlélhetővé abban a három tényezőben, amelyre rámutatok, hogy az újszövetséggel szemben megnyilatkozott emberi negativumok ellenében hogyan bontakozik ki mindig magában az újszövetségben Isten felséges pozitivitása.

1. Lélektanilag érthető, hogy az ember tiltakozik minden ellen és lázongó szellemmel ellenez mindent, amit a saját szabadsága korlátozásának ismer. Már pedig mihelyt valaki az újszövetséget illetőleg abba a téves meggyőződésbe ejtette magát, hogy benne kötelező erővel, taxativ felsorolásban, valamilyen felülről származó kényszer által támogatva, elhinni való hittételek foglalnak helyet — és ha úgy érzi, hogy egy a saját lelki lényétől idegen tekintély erőszakolja rá magát, akkor ösztönszerűleg is védekező állásba helyezkedik azzal szemben, amit szellemi és lelkiismereti szabadsága sérelmének képzel.

Csak hogy ennek az emberi tiltakozásnak az a fogyatkozása, hogy éppen az a l a p j a hiányzik: indokolatlan, mert csak azoknál fordul elő, akik kívülről, mintegy letárgyasítva szemlélik az újtestamentumot — és csak addig tart, amíg valami csodás úton bele nem jutnak az újszövetségi kijelentés életadó, diadalmas realitásába, ahol olyan magától jövően, olyan önként következően válik érthetővé, hogy Isten mértéke alatt nem az a szabadság, amit mi szük perspektívájú emberek annak hirdetünk, hanem az az áldott, boldog szolgaság a Jézus Krisztussal és a Jézus Krisztusért, amely éppen azáltal emel úrrá a világ felett, hogy szabaddá és függetlenné tesz benne mindattól, ami idői, anyagi és érzéki volt.

2. A második helyen azokra a motívumokra kell utalnom, amelyek a látható egyház részéről váltak önkéntelenül is előmozdítóivá az újszövetségtől való elidegenedésnek. Az egyház, abban a mértékben, ahogy mindinkább intézményessé vált, mind többet hangsúlyozott ki abból, ami az újszövetségben is elkerülhetetlenül idői és külsőleges s viszont mind többet ejtett feledésbe és homályba abból, ami felette áll az időnek, ami végtelen és örökkévaló. Mihelyt a vallás az egyház kezében intézményesített rend keretei közötti valósággá vált — s ez elkerülhetetlen volt, mert mindig könnyebb dogmákba rendszerezett törvényszerű igazságoknak vakon engedelmessé válni, mint intuitív belső rugékonysággal a Szentlélek indítását követni — rögtön kikristályosodott a látható egyházat alkotó híveknek az a tömege, akik például boldog önelfelejtkézzel nyugtatták meg hitüket a római egyház hittani csálhatatlanságának biztosságot érzése alatt; vagy akik egészen az öntudatosság látszatával lelték meg magasabbrendű szellemi életük megvalósulási síkját a tradíciókban, az elődöktől örökölt hitnek csupán a formáit másolva. Ilyen az Istennel való személyes, közvetlen, belső egyesülés helyett; vagy még a protestáns ortodoxia képviselői, akik, bár a biblia szószerinti inspirációjának vaskos hívében is olyan erőt és olyan masszívan szilárd hitbizonyosságot birtokoltak, hogy tévedésükben is csak imponálhatnak nekünk, de lényegileg mégis majdnem betűimádókká váltak. Itt lehet felsorakoztatni a monaszticizmust és a pietizmust is, amelyek viszont olyan egyoldalúvá és keskenyjáratúvá tették a keresztyénség eszményét, hogy a földiektől való konzekvens elvonatkoztatásnak szinte természetes visszahatásaként kellett felszabadulnia a humanizmus minden emberit piedesztálra állító s minden istenit emberileg megfoghatóvá tenni igyekező áradatának. — Nem csoda, ha az egyháznak az ilyen szerű viszonylagos igazságokon való berendezkedése ahelyett, hogy az abszolút értékek érvényrehozatalára nézett volna, sok lelket vitt a meghasonlásba, akik aztán tragikus módon nem a keresztyén egyház emberi korlátozottságaiban, hanem magában az újszövetségben keresték és keresik a hibát.

A felszín alatt azonban az egyház örökkévaló értékeket hordoz, amiknek a garanciája és foglalata éppen az újszö-

vetségi kijelentés. Legelső sorban is az újszövetség könyve a kezessége az egyház történeti eredetének, maradandó voltának és el nem törölhető jellegének, ami a láthatatlan ecclesia triumphans képe a földi egyházon. Az újszövetség nélkül a mai keresztyénséget az elmúlt századok keresztyénségéhez kétségtelenül semmi más kapcsolat nem fűzné, mint a pusztá név. Ami azt illeti, az egyház sok változáson ment át a kezdet óta, tanai többféle átfogalmazáson, intézményei újabb és újabb fázisokon haladtak keresztül, hanem az újszövetség mindenkor megmaradt a keresztyénség állandóórvényű standardjául és ezer változás közben is biztosította a kontinuitást. Az újszövetség nem önmagáért és az első keresztyén évszázadért volt és van, hanem minden, ami csak nagyszerű és szentséges volt kétezer év történetében, vele van összefüggésben. A keresztyén vallás az egyháztörténet eseményei során egyesített magában mindent, ami drága, becses és maradandó volt, az Assisi Ferenc kegyességét, a reformátorok újjáteremtő erejét, a puritánizmus zordon erkölcsi fenségét, de mindezek a gyarapodásai a keresztyénségnek az újszövetség körül összpontosultak, mint centrum körül, s az újszövetség egyéolvasztó hevében váltak széttaglalhatatlan gazdag egésszé.

3. A következő tényező, ami némely körökben megintgatta és aláásta az újszövetség tekintélyét, a tudományos kriticismus, amely a keresztyén vallást és az újszövetséget is módszeres történeti kutatások tárgyává tette. Jó ideig a szentírás könyveinek és korának történetét nem vették kutatás alá, sőt még ma is vannak, akik a keresztyénség eredeteire nézve semmi más körülmény ismeretét és megértését nem tartják szükségesnek, mint a supranaturális isteni eredet mindent megmagyarázó voltát. Mindazonáltal a történeti kritika módszere kiterjeszkedett a bibliára is. Mindezekelőtt le kell szegezni, hogy ennek az irányzatnak rengeteg sokat köszönhetünk, többet nyertünk vele, mint amennyit veszítettünk, bár sajnos, a veszteségek is elkerülhetetlenek voltak.

Nem mondhatni, hogy az újszövetség könyveinek eredete, története és bizonyos speciális problémái tekintetében végleges eredményekre jutott volna el a bibliai tudomány. De bizonyos alapvető tények már kétségtelenek, s a tudo-

mányos kutatások végleges nyereségei gyanánt könyvelhetőek el; csupán az teszi problematikussá az értéküket, hogy attól függ, hogyan érti meg valaki őket. Félreértésük bontó és destruktív tendenciákat szülhet; helyes megértésük építi és gyarapítja a keresztyénség életét.

Egyik ilyen megállapítás az, hogy az újtestamentum könyvei feltétlen aktualitással bírnak a maguk korára nézve. Mindegyikük valamilyen tényleges hiány betöltésére vagy szükséglet kiegészítésére keletkezett. Mikor Pál nagy elfoglaltságában nem mehetett el személyesen egyik vagy másik gyülekezetéhez, ahol pedig égető szükség lett volna rá, megírta hozzájuk egyik, vagy másik levélét; mikor a második generáció már nem tudta közvetlen személyes ismeret és élmény útján maga elé állítani a Krisztus alakját, megszülettek az evangéliumok. De nem szobatudósok művei voltak, akik elvont theológiát írtak, hanem az életből és az élet számára tárgyalták meg az evangélium principiumait. Hanem éppen ebből következik, hogy az újszövetség teljes aktualitással és időszerűséggel bír a mi mai korunkra nézve is. Csak nem szabad félreérteni ezt a tételt, mint ahogy félreértik azok az elvadult doktrinák a mai szociális irányzatok körében, amelyek szentségtörő módon a szentírás textusaival próbálják igazolni a maguk romboló szellemét, egyes az összefüggésükből kiszakított részleteket próbálván átplantálni 2000 év előtti talajból mai talajba. Ahhoz, hogy az újszövetség mai aktualitása biztosíttassék, egyik oldalon az újtestamentum örökké maradáno értékkeit kell átinterpretálni a mai világ megváltozott körülményeire, a másik oldalon a mai kategóriákat kell visszahangolni az újszövetségi idők világnézeti tónusához. Az ilyen megoldásból győzedelmesen csendül ki az újszövetség XX. századbeli hatalmas harmóniája, de minden más erőltetés csak disszonanciára és khaoszra vezet.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy az újszövetség könyvei valamennyien magukon viselik egy bizonyos apologetikus vagy kontroverziás tendencia jegyét. Szükség volt szembeszállani a judaisztikusokkal, vagy a gnosztikusokkal, s eközben elkerülhetetlen volt némi fölény, exkluzivitás, egyes dolgok kiélezése. Ebből, hamis értelmezés mellett, könnyen kinő a szektáskodás. A helyes meg-

ítélés azonban annak a meglátására juttat el, hogy tulajdonképpen a legnagyobb kincseinket adta nekünk Isten kegyelme ezen az úton. Ha Pálnak nem lett volna konfliktusa a judizálókkal, talán éppen kálvinista hitünk legfundamentálisabb tétele, a hit által, Isten kegyelméből való megigazulás igazsága, maradt volna kihangsúlyozatlan. Eképen lesz a helytelen beállítás egyoldalúságok okává, az igazi megértés pedig felbecsülhetetlen lelki kincsek forrásává.

Megtanítottak továbbá a történeti kutatások arra, hogy a keresztyénség nem egyszerűen csak lett és azóta van, hanem hogy nőtt és fejlődött, s hogy gyarapodásához sokféle külső körülménynek és komponensnek is köze van. S főképpen itt rejlett a vallástörténeti iskola módszerének a veszedelme. Sok olyan modern tudományos munkát olvashatunk a keresztyénség eredeteiről, amelyeknek a szerzői nyilvánvalólag megfélemedtek az eredményről, mialatt a fejlődés folyamata t vizsgálgatták. Rengeteg adatot tudnak arról, hogy milyen hatások hatottak és milyen befolyások folytak be a keresztyénségre, de azzal, hogy végeredményben mivé lett, nem törődnek. Maga a módszer rendkívül tanulságos. Óriási segítséget nyújt nekünk az, hogy vannak lehetőségeink a keresztyénségnek, mint az emberiség szellemi élete egyik fázisának a vizsgálatára, vagy azoknak a különböző elemeknek az analizálására, amik hitélet és tradicionális formák tekintetében beleszövődtek az újszövetségi keresztyénség életébe. De mindez csak annyiban jelent igazi értéket, amennyiben végül is magának az evangéliumnak isteni feliségét és örökkévaló célját emeli magasba fürkésző szemünk látása előtt. Az utóbbi időben igen szokásossá vált, hogy a keresztyénséget úgy emlegetik, mint a többi nagy történeti vallások sorában az egyiket. Az újszövetség tanulmányozásánál is könnyű alkatelemeket szétválasztani és megkülönböztetni benne, hogy mi a zsidó, mi a görög-római — ámde mindez csak félig érdekel, az egész érdeklődésünk mégis a Krisztus vallása felé fordul, mert akármit hirdessen is a modern elme toleranciája, mi meg vagyunk győződve arról, hogy a keresztyénség nem csupán a vallások egyike, hanem az egyetlen igazi vallás!

És ennek a megfontolásnak az alapján a történeti kriti-

ka is eszközzé válik Isten kezében, hogy megmutassa az újszövetség örökkévaló becsét. Most már tudjuk, a tudomány mai álláspontján, hogy az újszövetség nem verbális, betűszerinti mechanikus inspiráció útján állott elő, hanem emberek írták, akik maguk is keresték a világosságot és szakadatlanul arra törekedtek, hogy a világosságot tisztán, árnyék nélkül őrizték meg és adják tovább. Tagadhatatlan, hogy ez csodálatos és emberfeletti módon sikerült nekik, de viszont a betűvetésükből, a vívódásukból, a tusakodásukból az is kiviláglik, hogy a kijelentést, aminek írásaik az eszközévé váltak, ők is úgy vették, hogy először csak egy sugarat láttak, s csak aztán jutott bennük teljességre a világosság, mikor Isten kegyelmének fényözöne túláradt az életükön. Az újszövetség tehát megéreztetni velünk, hogy a kijelentés felénk fordított arculata nem egy merev és kővédermedt befejezettség, hanem egy élő, állandó folyamat, processzus. Úgy, hogy nem elég csak a kijelentés finalitását meglátni, hanem meg kell érezni, hogy míg maga a kijelentés végleges, befejezett, teljes, örökkévaló egész, addig a kijelentés v é t e l még mindig tart és sohse szűnik meg; amíg csak Isten üdvterve befejezést nem nyert az egész minden-ségben.

De abból, hogy az újszövetség íróit történeti személyek, élő emberek gyanánt megismerjük, még egy tény következik. Az, hogy bár az újszövetségben benne van az egész teljességre jutott isteni kijelentés, a szavak, a symbolumok, a képek és a gondolatok, amik a hordozóivá váltak az örökkévaló kijelentésnek, kevesebbet tudnak elmondani, mint amennyi tartalom van bennük. Mert Isten kijelentése, a testté lett Logos, több mindennél. Több még az újszövetség huszónhét könyvénel is, — ennél fogva több az egész keresztyénség kétezer éves történeténél és minden dogmájánál is: úgy, hogy akkor a keresztyénség is több, nagyobb, fensége-sebb és korlátok nélkül valóbb, mint amilyennek mi csak elképzelhetjük is. Elmondhatjuk, hogy tudjuk, mi a predesztináció, de Isten szuverén felsége előtt nem tehetünk mást, mint hogy arca borulunk a porba; — beszélhetünk az újjá-születésről, de tudnunk kell, hogy az Istennel való közösség ezerszeres arányban múlja felül a mi gyarló, nyomorult életünket; — hirdethetjük, hogy az ige testté lett és lakozék mi-

köztünk, de be kell vallanunk töredelmesen, hogy jóllehet a lélek kész, a mi testünk mégis csak mindig erőtelen.

Csak egy van, ami örök, változhatatlan és el nem fordul tőlünk: az Isten kegyelme!

A mai kor számára küldött üzenetében nekem ezt hirdeti az újszövetség. És én ezt akarom hirdetni azok előtt, akik közé odaállítatom.

Vigyázzatok, hogy Isten kegyelmét hiábavalóvá ne tegyétek!

Maksay Albert.

Duns Scotus theológiája.

Tanári székfoglaló értekezés.

Ez ünnepélyes pillanatban először is hálát adok az én Istenemnek a Jézus Krisztus által (Róm. 1: 8.), aki az ő *gratia specialissimájával* engem az anyaszentegyház leendő pásztorainak nevelésére elhívott. Teljes mértékben átérzem, hogy milyen kitüntető áldás szomorú erdélyi viszonyaink közt olyan hivatalt tölteni be, amelyik belső hajlamainknak és előképzettségünknek megfelelő, ahol az anyagi élet durva küzdelmeitől némileg megszabadulva odaadóbban szentelhetem magam Isten útjainak vizsgálata s a reám bízott ifjú lelkek építésére. Tudom, hogy mit vár tőlem az a *bizalom*, ami megválasztásomban kifejezést nyert s amelyért az ebben munkás tényezőknek őszinte köszönetet mondok: Erdély egyetlen ref. főiskoláján megérinteni a hit és tudás varázsvesszőivel a megkövült multat s abból új *életerők* forrását fakasztani fel a szenvedésekben elhagyadt lelkek számára. Ha tehát előttem némelyik székfoglaló inkább az *öncélú* tudományosság munkájára való elkötelezést hirdette, hadd ajánljam fel magam én, az eddigi lelkipásztor, az *Anyaszentegyháznak a tudomány eszközeivel való szolgálatára*. Távol áll tőlem, hogy ennek a célnak az érdekében meghamisítsam a történetírás tényeit, hiszen minden hazugság megbosszulja önmagát, csak éppen azt akarom, hogy ahol a száraz események előadása közben Isten lelke megérint, engedelmessédjek annak a prófétai kényszernek is, amit az apostolok e szavakban foglaltak össze: *Nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk!* (Csel. 4:20.).

Ezek után méltán kérdezhetné valaki, hogy miért választottam székfoglaló értekezésem számára, — amely pedig *bronzságtétel* is kell hogy legyen, olyan tárgyat, ami jelenlegi

gondolkozásunktól és lelki szükségleteinktől látszólag távol áll? Ki az, aki az újkor nagy gondolkozói és theologusai után még érdeklődik egy olyan elfeledett scholasztikus iránt, mint *Duns Scotus János*? Mi mondani valója lehet neki, akit kortársai *doctor subtilisnek*, a finom meghatározások és analízisek mesterének neveznek el, a mi élet és világosság után szomjuhozó korszakunk számára?

A keresztyénség történetének tanulmányozása közben sokszor úgy érzem magam, mint a folyóvíz partján haladó útas, aki némelykor sűrű bozótba téved. Sokszor elfedik előlünk a partot a zajos politikai események, vagy gondolat szövevények. Szinte azt gondoljuk, hogy eltévesztettük az utat. Aztán jön egy forduló és mi ismét ott állunk a parti tisztáson, arcunkba csap egy friss szellő, lábaink előtt pedig ott csöbög az Élet tiszta folyóvize. Egy néhány évtizeddel, talán egy századdal ismét előbbre jutottunk s már messziről könnyebb út, ismerősebb tájak üdvözlnek minket.

A scholaszticizmus, a középkor egyesített theologiai és filozófiai gondolkozása, nem tartozik a keresztyénség történetének vonzó fejezetei közé. Alapgondolatát: *a hit igazságait az ész segítségével igazolni*, rég meghaladta úgy a világi, mint a theologiai tudomány. Meghatározásai, fogalom elemzése, bizonyító eljárásai ma már annyira idegenszerűek, hogy különösen mi protestánsok azokkal nem szívesen foglalkozunk. Pedig már magában az a tény, hogy itt *minden gondolkodás kiinduló és végső pontja Isten és a keresztyén hit egy egész korszak szellemi irányait akarja egy-egy rendszerbe beledolgozni*, tiszteletet parancsol számára mindenki előtt. Hát még ha hozzá vesszük azt, hogy ez a kor, bármilyen különösen hangsúlyos is, sok tekintetben előkészítője volt a reformációnak, vajjon mellőzheti-e annak megismerését az események kapcsolatát kutató történeti tudomány? Elmehetünk-e szóltanul egy-egy olyan rendszer mellett, amelynek alapgondolatait csak az újabb theologiai fejlődés kezdte érvényesíteni, kidolgozni?

Azt hiszem igaza van Seebergnek, midőn Duns Scotust „korszakalkotó jelentőségű történeti nagyságnak” nevezi, mert a középkor nagy szellemei közül alig van még valaki, aki a *theologus* elnevezést inkább megérdemelné, mint ő. Egy olyan korban munkálkodik, a XIII. sz. utolsó s a XIV. sz. első éveiben, amikor az egyház világi hatalma már leáldozóban van. Az a szívós küzdelem, ami az egyházi és világi hatalom közt sokáig folyt és III. Inceze korlátlan uralmában végre megtermette a maga gyümölcsét, ennek utódai alatt újra fellobogott. A pápai széken VIII. Bonifácus, ez az elszánt, erőszakos főpap ül és vele szemben IV. Fülöp francia király

küzd. Mindenki látja, hogy a harc a pápaság vereségével végződik s hiába hirdeti Bonifácus az 1302-ben kiadott Unam sanctam bullában a papi hatalom felsőbbségét a világi felett s a pápának való engedelmességet, mint az üdvösség feltételét², egy pár év múlva (1307) gyűlölt ellenfelének fogságába esik. Az egyház hűséges gyermekei érzik, hogy politikai téren már nem tudják felvenni a világgal a versenyt. Egész erejüket a hitélet ápolására és a tudomány művelésére fordítják. Ennek a munkának a vezérei a két kolduló szerzetrend: a dominikánusok és franciskánusok. Missziói munkásságukba bevonják a világi testvéreket is (terciariusok), központi szervezésekkel mint fegyelmezett hadseregek állanak a pápa mellett, tudományosságuknál fogva ők az egyetemek fénylő esillagai. A párisi egyetemen egymás után tanítanak Albertus Magnus, Aquinoi Tamás és Bonaventura, az oxfordi egyetemen Grossseteste Robert és Roger Bacon. Az arabok által felfedezett és feldolgozott Aristoteles megkezdí bevonulását a ker. theológiába.

Ennek a felpezsdülő vallásos és tudományos életnek egyik vezéralakja Duns Scotus János. Született 1265 körül Anglia északi részében (Northumberland) Dunstan városkában. Tanulmányait az oxfordi Merton collegiumban végzi, itt lép be a ferencrendbe is, s itt nyeri meg az előadások tartására jogosító baccalaureus címet is. 1301-től 1304-ig itt tartja előadásait s készíti el nagyhirű munkáját, az Opus Oxoniense-t. 1304-ben a párisi egyetemen a theologia doctora lesz s a dogmatikát adja elő 1308-ig. Ekkor a rend generálisa Kölnbe helyezi át. Mint jó szerzetes, azonnal engedelmeskedik s mivel még itt egyetem nem volt, az ottani rendházban tanít. Közben heves vitákat folytat egy pantheista tanokat hirdető, libertinus erkölcsi felfogású szekta tagjaival, az ú. n. Beghardokkal. Egy ilyen vita után felhevülve meghül, súlyos betegségbe esik és már ez év nov. 8-án meghal.

Ez a rövid 43 évre terjedő, változatos eseményekben nem gazdag élet alig adja kezünkbe a kulcsot nagyszabású egyéniségéhez. Mi vezette őt a szerzetrendbe, hogy mélyült el hite, kiktől vette a közvetlen indításokat rendszeréhez, mindnyílt kérdések, amikre a történetírás még nem talált feleletet. Annyi bizonyos, hogy az az empirizmus, amit két nagy honfírtarsa, a theologus Canterbury-i Anselmus s az inkább filozófus Roger Bacon képviselnek, reá is maradandó hatást gyakorol. Műveiből azonban annál világosabban kidomborodik előttünk határozott, élesen gondolkozó, energikus egyénisége.

Nem fárasztom Önöket azzal, hogy filozófiai gondolatait ismeressem, hármennyire csábít is azoknak modern színezete.

² G. Ficker—H. Hermelinck: Handbuch der Kirchengeschichte. Tübingen 1912. II. Teil 136. l.

Csak megemlítem, hogy az *egyéni lét* magasabb értékét, Istentől való származását, az érzéki ismeretről az értelmi ismeretre emelő *észtevékenységet*; végül a lelki funkciók közül az *akarat elsőbbségét*, ennek a szükségszerű ismerettel szemben való *szabadságát* már az ő éleslátása felismerte. Sokszor úgy tetszik, mintha nem egy ezelőtt 600 évvel élt, hanem egy korunkban élő filozófus gondolatait olvasnánk, annyira újszerűek azok. Nem az egyháznak vakon engedelmeskedő, hagyományos fogalmakon rágódó, hanem egy *szellemiségének tudatában levő s annak áldásaival élő kultúr ember képe* áll előttünk.

Hogyan tudja már most ez az élénk szellemű ember megtalálni az útát a theológiához? Úgy, amiként azt Kantnál látjuk, aki különbséget tett a tiszta és a gyakorlati ész közt. Szerinte is a theologia szemben a „következtetések tudományával“, *gyakorlati ismeret, az elvek belátása*. Igaz, hogy mint scholasztikus, ő is Istent úgy a filozófiában, mint a theológiában meg akarja ismerni, de tisztán látja, hogy ott csak végső ok, akihez az okoskodás szükségképen eljut, de itt már élettelen személység is, az egész történelmi fejlődés *célja*. Kauzális és finális világszemlélet így szétválhán egymástól s a theologia, szemben a dolgok okait kereső s szemlélődő ismerettel a legfőbb jóról és megnyerésének eszközeiről szóló tudomány. Tárnya sem nem a helyreállítás, (váltás) sem nem a Krisztus, hanem *maga az Isten*. Forrása pedig ennek a tudománynak csak egy lehet: *a kijelentés*. Igaz, hogy a kijelentés nemcsak a szentírásban, hanem a Szentlélek alkotásában az egyházban, ennek symbolumaiban, hagyományában, jogi törvényeiben is feltalálható, de hát ez egy kath. theologusnál nem feltűnő állítás. A vallás igazságait az ész is megtalálhatja, de ezeknek a fogalmaknak az életteljességét, mindenekfelett pedig *összefüggését* csak a kijelentés által nyerhetjük meg. A legfőbb theol. disciplina tehát az írás magyarázás. A kijelentés elsajátítására szolgál *a hit*. Ez kétféle ú. m.: *fides acqvisita* és *infusa*: szerzett és belénk öntött. Az első a hitreméltó emberek tanuságtétele, a másik magának Istennek a tevékenysége útján jön létre. Ő adja nekünk a habitust, a gondolkodás *hajlandóságát* a hittételek fogalmainak összekapcsolására és így azok helyeslésére. A hitben tehát ismét az akaratnak van nagy szerepe, ez teszi evidenssé azt, ami az értelem előtt nem volt az.

Ezek az érdekes gondolatok éles ellentétben állottak az akkor divatos theol. felfogással, amely Aquinói Tamásnak a *Summa theologiae* c. művében volt lefektetve. Ő, amint említettük, Aristoteles híve, előtte is az ember életét nem az aktív akarat, hanem a tudás, az intelligencia teszi. A theologia tehát a spekulatív ismerettel egynemű, csak magasabb ismeretet nyújt és célja ennek *az ismeretnek a lehetőségét* bebizonyítani.

Isten ebben a rendszerben inkább az első ok, a világteremtő; aki a szellemi erőket magukba foglaló szakramentumokban közli az ő kegyelmét. Az élet célja: Isten teljes ismerete, a a boldog szemlélet (contempláció).

Duns Scotus theológiájának elevevése az ő Istenről való felfogásában leli magyarázatát. Kiindul abból a filozófiai igazságból, hogy ő az abszolút okozatosság, aki *magától* cselekszik, tehát intelligens és akarattal bíró lény. Működése nem szükségszerű, hanem *szabad*. A világban előforduló különböző lehetőségek, s az emberi akarat és a bűn létezése mutatja, hogy ő több, mint egy élettelen mozgató ok. Más semmi sem köti őt, csak saját lényege, az ő jósága. Lényege tehát a szeretet, amivel először önmagát, 2. az üdvre elhivatottakat, 3. az üdvözítés eszközeit, végül 4. az egész világot átkarolja. Megkülönbözteti az Istenben az abszolút és rendezett hatalmat. Az első az ő teljesen korlátlan, a második pedig bizonyos általa megadott törvények betartásával való cselekvését jelentik. Amit azonban ő tesz, az mind jó, nem azért, mert mi annak ismerjük el, hanem, mert ő *akarja*. Igazságossága, méltányossága és irgalmassága teszik elviselhetővé a bűntudatot és az élet nyomorúságait.

Ez az *élettelen* Istenhit a többi tantételben is mindegyre jelentkezik. Az embert nem pusztán élettelen eszközzé, hanem öntudatos, akarattal bíró lényévé teremtette, akinek veleszemből nincs engedelmsége, de annál önállóbb lesz, minél inkább engedelmeskedik az ő akaratának. Ebben jön segítségére neki az isteni kegyelem. Krisztus váltság halála nem az a logikai szükségesség, aminek Anselmus tanította, hanem Isten kiengesztelésének egyik eszköze, ami mellett mást is alkalmazhatott volna. Az Ő áldozata, engedelmsége inkább tetszett Istennek, mint amennyire haragudott az emberiség bűneire. Ezért ajándékozza nekünk a kegyelem adományait, a szakramentumokat. Ezek azonban csak a habitust, a *hajlandóságot* adják Isten parancsainak beföltésére. Ki kell, hogy egészítse tehát a papi munkát az igehirdetés, a tanítás és buzdítás, ami már inkább a kolduló szerzetesek kötelessége. Mindkét munkának azonban a célja egy: az Isten iránti szeretetre s a Krisztusnak való odaadásra ösztönözni a váltság alapján. Természetesen az örök végzés, az absoluta praedestinatio teljes mértékben érvényesül.

Nem fejtegetem, hogy már most ezen evangéliumi gondolatok mellett hogy találja meg az útát a katolikus hittételekhez, mert ez már részletkérdés és minket kevésbé érdekel. Nekünk elég tudni azt, hogy egy olyan korszakban, amikor a kereszténység inkább mint politikai felfogás és tudományosság akart érvényesülni, akadt ker. theologus, aki a hitigazságokat nem annyira tudományosan bizonyítani, mint inkább megélni s azokat szervesen reprodukálni akarta. Duns Scotus

elsősorban a szívével, meggyőződésével, akaratával volt keresztyén s csak azután gondolt hitének elméleti formulázására. Átvette ilyenformán az Augusztinus örökségét, akinek szintén a nyugtalan szíve (cor inquietum) volt a vezére a legfőbb jót és legigazabb realitást magába egyesítő Isten megtalálásában. Ebben a hitvilágban nem elméleti igazságok, hanem *élő-valóságok* folytatják örök küzdelmeiket s a legfőbb törvény benne az, amit Scotus így fejez ki: *Dominatio—subiectio* = Isten uralma és a lélek engedelmessége.

Gondolom, sokan lesznek köztünk, akik ennek a hitvilágnak a protestantizmussal való közeli rokonságát már eddig is felfedezték. Luther elítélő szavai, amikkel ezt az érdemszerző cselekedetekről is tanító theológiát illeti, nem szabad, hogy elhomályosítsák előttünk annak eddig is már feltűnédező fénypontjait. Különösen annak a Kálvinéval való rokonsága feltűnő. Küzdelme a metafizikai Isten fogalom ellen, a vallásos ismeret sajátos volta, az ő biblián alapuló theol. pozitívizmus, a hittételek gyakorlati szellemű magyarázata, a hitben és a megigazulásban a kedélyi és akarat elem erőteljes hangsúlyozása, végül Istennek az elővégzésben megnyilvánuló szabad tetszése, feltétlen uralma — ezek a kapcsolódási pontok.

Es ezek egyúttal azok az alapelvek is, amiken minden kálvinista theologia a multban és a jelenben felépühet. Istennek hála túl vagyunk már azon a korszakon, amelyik a ref. hitfelfogást bizonyos logikai ellenmondások kiküszöbölésében, egy felsőbb harmonikus világ boldog szemléletében s az ebből származó ünnepi érzések ápolásában kereste. Ma már tudjuk, a hitetlen tudomány és a kultúra csődje megtanított reá, hogy Isten világába beletartozik a disszenánia, az ellenmondás és a bűn is. Vonzó, derült tájak helyett a keresztyénség egy féltelmes, ellenséges világon halad keresztül, ahol körülötte mindenfelől sötét szakadékok ásítanak, s ezekből a halál és a testiség fojtó lehellete száll feléje. Más vigasztalásunk, megtartásunk nincs, mint az előttünk haladó Isten, s az ő alakjáról reánk hulló fény: a kijelentés.

Ennek az Istennek a nyomait kutani, felmutatni a történelmi eseményekben, lesz ezután az én hivatásom. Nehéz, de gyönyörű feladat, mint minden Istennek való szolgálat. A fáradtságért bőven kárpótolnak azok az ünnepi pillanatok, amikor munkám közben szinte megrendülve érzem, hogy: *nunc adest*: Isten jelen van. A halálba induló Ignácius püspök, Konstantinus keresztyén lovasainak rohama, Augustinus új életre ébredése, a reformátorok élete, küzdelmei, Batízi András éneke a kassai dómban, midőn egy összetört ország névtelen panaszát viszi a szenvedő Krisztus lábaihoz, prédikátoraink sóhajtástól, láncsörgetéstől és zoltárénekléstől hangozó martyriuma, egy Révész, vagy Kuyper szívós küzdelme

az Anyaszentegyház önállóságaért, mind-mind azt hirdetik nekem, hogy sokkal gazdagabbak vagyunk, mint ahogy azt gondolnánk. Ez a gazdagság nem egy holt birtok, aminek csak emlékeiből élünk, ez egy most is felbuzgó erőforrás s eredete ott van Isten szívében, aki a Krisztus.

Engedjék el most már nekem Önök, hogy ennek a *hívő történetírásnak a tudományosságát és gyakorlatiasságát* hosszasan igazoljam. Ha joga van valakinek a történelmi eseményeket gazdasági tényezők összeműködéséből magyarázni, nekünk is megvan a jogunk arra, hogy azokat egy világon belüli és mégis isteni élettartalom erőiből, illetve ezeknek a véges világ erőivel való kapcsolódásaiból magyarázzuk. Ha valaki vak erők céltalan játékának fogja fel az emberiség életét, nekünk is szabadságunkban áll keresni az abban jelentkező értékgyarapodást és folytonos haladást egy mennyei cél felé. Ott van mindnyájunk előtt egy nagy ítélőszék: *a valóság*. Aki ezt *hívőben* magyarázza, értékeli, annak az eljárása a jogosult.

Ami pedig a másik szempontot illeti, meg vagyok győződve, hogy mindaz gyakorlati, ami *előre lendít*. És lehet e nagyobb hajtóerő számunkra, mint az előttünk haladó Isten, akinek „*fényes nyomában*“ nekünk is járni kell! Keresztyén kutúránk legdrágább kincse, ami mellett történet egyedül lehetséges, Söderblom' szerint *a hit, a jövőben . . . hit az igazság és szeretet győzelmében, hit a történet megújulási folyamatában* egyszóval *hit Istennek élő, uralkodó, megváltó hatalmában*. Legyünk rajta, kedves szolgatársaim és nemes ifjúság, hogy ezt a végső győzelemben való hitet s a melléje szükséges lelki fegyverzetet (Ef. 6. 10—18.) vigyük bele az Isten országáért való küzdelembe!

Dr. Nagy Géza.

Évmegnyitó beszéd,

amelyet 1927. október 2-án, az évmegnyitó ünnepélyén, dr. Nagy Géza és Maksay Albert nyilvános rendes tanárok beiktatása alkalmával tartott dr. Tavaszgy Sándor e. t. igazgató.

Az új év új lehetőségének holdog reménységével és tiszta örömevel üdvözlöm a mélyen tisztelt Közönséget, a mi kedves Atyánkfiait, intézetünk velünk ünneplő hűségű barátait. Mély tisztelettel üdvözlöm a Főtiszteletű Püspök Urat, intézetünk főfelügyelőjét és legelső barátját, aki féltő szeretettel csügg erdélyi Anyaszentegyházunk jövődjének e legfőbb tűzhelyén! Meleg szeretettel köszöntöm Fakultásunk Méltóságos Fügöndnökát és a Méltóságos Elöljáróságot, intézetünk közvetlen kormányzó hatóságát és az én kedves és drága munkatársaimat, a Nagytiszteletű Tanári Kart! És testvéri szeretettel köszöntelek Téged nemes theológus ifjúság! Köszöntöm a régieket, akik újból visszatértek és az újakat, akik most lépnek be intézetünk munkaközösségébe.

Legyetek áldottak ifjú barátaim Istennek a mi Urunk Jézus Krisztusban megjelent kegyelme által Szentlélek-Isten közösségében!

Isten különös kegyelméből az új professzorok szívéen és ajkán át új professzió hangzott felénk, hogy növelje a bizonyóságtételek ama fellegét, amely kezdettől fogva körülvette a mi Anyaszentegyházunkat. Az Uristen szent, vezérlő akaratának fényes nyomai villantak meg szemünk előtt a História szakadékokkal, rettenetes küzdelmekkel, vívódásokkal teli, szövevényes össze-vissza tépett és szaggatott mezőin. És felemelt a Kijelentés egyetlen és páratlan világának csodája, a legnagyobb paradoxon: a szemlélhetetlen szemlélete: az új testamento: a tetté lett Isten história és históriafelatti világa. És

Ez az intézet egy darab história, nagyszerű tanubizony-ságtételek históriájának áldott színtere, de értelmét, célját és jelentőségét mégsem históriai teljesítményei haározzák meg, hanem Isten örökkévaló Kijelentéséhez való viszonya.

A Kijelentés az örök isteni prius. A História ott kezdődik, ahol a Kijelentés szava először visszhangzott, mint hit az emberi szívben. A bűn által megrontott, felkavart, megbomlott, elárvult embert Isten az Ő kijelentése, az ő szava, igéje által szólította meg, térítette magához, emelte ki szétszórtságából és iktatta be az Anyaszentegyház közösségébe. Az embert Isten megszólítása, Isten hozzá intézett szava tette emberré. *Az az ember, akit Isten még nem szólított meg, vagy akihez Isten megszólítása még nem jutott el, állhat a humanisztikus művelődés bármilyen magas fokán, ágálhat a civilizáció minden fegyverzetében, még sem ember. A Kijelentés, úgy, amint az kizárólagosan a Szentírásban szól, kérdés és felelet, felelet és kérdés egyformán. A Szentírás nem valamiről szól, nem beszédeket, történeteket és értekezéseket tartalmaz, hanem kérdez és felel. Így a Kijelentés is kérdések hosszú sora, amelyekre felelni nem tudunk s mégis felelnünk kell, de viszont csak úgy és akkor vagyunk képesek, ha arra való képességünk tudatáról lemondunk. A kijelentésben hozzánk intézett kérdések akkor jutottak el a szívünkig, ha azok megdöbentettek, el egészen a félelemig megijesztettek és megítéltek. És a Kijelentés feleletek hosszú sora, de nem a mi balga emberi kérdéseinkre, hanem egyedül Isten kérdéseire adott feleletek.*

Ime! nyilvánvaló, hogy theológiává valóban akkor válik a mi tudományunk, ha kérdéseit Isten szava teszi fel számunkra s ha feleleteit Isten adja meg. Theológiává valóban akkor válik a mi intézetünk, ha egyedüli fóruma, mértéke és kulcsa az Isten igéjében adott Kijelentés lesz. És „theologusokká“ valóban akkor leszünk, ha Isten igéjének megalkuvást nem ismerő bizonyágtevőivé tudunk lenni.

A theológiának úgy is mint tudománynak, úgy is mint intézetnek annyi értelme és jelentősége van, amennyit az Ige és az abban adott Kijelentés ad neki; olyan céljai és feladatai vannak, amelyeneket ugyancsak Kijelentés szab elibe. Ezért a theológiának ki kell minden ballasztot dobni önmagából, hogy minél inkább azzá legyen, amivé a Kijelentés parancsa folytán lennie kell.

És a theológusnak, valóban, neve szerint, Isten szava bizonyosságtevőjének kell lennie. Ez a mi világunk még mindig azt kívánja és azt követeli, hogy a theologus bizonyosságtevője legyen úgy a tudománynak, mint a kultúrának, a társadalmi-gazdasági haladásnak, a népjólétnek és a népegészségügynek, csak egyet nem vesz komolyan, hogy a theológusnak minde-
nekelőtt bizonyosságtevője kell lennie Isten önmagáról szóló igéjének. Elég bizonyosságtevője van a kultúrának, a tudománynak, a társadalmi-gazdasági haladásnak, a népjólétnek és a szegénységügynek s mégis napról-napra nagyobb a lelki vadság, a belső kultúrátlanság, mind nagyobb távolságról ragyog az igazság, mind súlyosabb a társadalmi-gazdasági válság s mind szomorúbb a népelet és mind betegobb a néplélek. Vannak jövőmondók, jó-sok és nézők bőven, de nincsenek -a Kijelentésben élő bizonyosságtevők. Vannak poéták, művészek, tudósok, politikusok, nemzetgazdászok és pénzügyi kapacitások bőven, de nincsenek bizonyosságtevők s ezért hiányoznak a végső feltételek arra, hogy a kultúra kultúra legyen, a tudomány tudománnyá váljon, a társadalmi-gazdasági haladás gyümölcsöt teremjen a népjólét és a népegészségügy számára. *A mi korunk kibeszélhetetlen nyomorúsága és egyszersmind balgasága is abban a tényben rejlik, hogy gyökértelenné vált fáról akar gyümölcsöt szedni, Evangélium nélkül akar az elvesztett paradicsomba visszatérni.*

És a theológiának és a theológusnak sorsa ugyanaz, ami a Kijelentés sorsa. A Kijelentés idegen, bolondság és botrány erre a világra nézve. Minden napon a szemünkbe vágják ennek a világnak okos fiai, hogy az evangélium a gyöngéség, a gyáva alázatosság forrása és hogy életellenes minden olyan erény, amely nem a visszatérleten, bosszún, amely nem a törtetésen; sőt „a szemet szemért, fogat fogért“ elvén nyugszik. A theologia akkor theologia, a theologus akkor theologus; amikor ennek a világnak dacára is, idegenül, bolondul és botránkoztatóul mereven áll ennek a világnak elveivel, gondolkozásával és módszerével szemben. A theológiának nem szabad simúlnia, nem szabad alkalmazkodnia, viselnie kell, sőt magán kell hordoznia a nem e világból való eredetének és létének karakterét. Amelyik theologia olyan, mint a többi szellemi tudományok, az a theologia halott; amelyik theologia elvész szép csendesen.

vagy akár előkelő diszkrécióval a többi kupolás paloták sorában, az a theologia csak palota. Amelyik theologus élő tiltakozás, hogy másnak lássák a társaságban, mint technikus, vagy állatorvostan-hallgató barátját, az a theologus lelkében nagy kárt vallott. *Nem ismerek magamra és intézetünkre nézve magasabb pedagógiai feladatot, mint felébreszteni hallgatóinkban sajátos theologus mivoltuk öntudatát, mint reánevelni hallgatóinkat arra, hogy alázatosan és fölényesen, szelíden és határozottan, fegyelmezetten és bátran vallják, hirdessék, cselekedjék, hogy valóban Isten szavának bizonyosságtévői. Ki kell tennie annak, hogy mi nem áldozatok, nem ceremóniamesterek, nem paplóc fecsegők, nem is népvezérek, nem is tilinkozó pásztorok, vagy a méhesben filozófáló féltudósok, vagy sok egyéb más adminisztráló filiszterek vagyunk, hanem Isten erős és hatalmas, minden elképzelhető emberi erő felett álló és ítélő szavának vagyunk tanubizonyosságtévői, sokszor roskadozó, de mindig győzedelmeskedő hordozói. Amiképpen a Kijelentésre fundált theológiának, mint tudománynak nincs többé szüksége arra, hogy a tudomány bármely szele és vihara elől ide vagy oda, szél- és viharmentes helyekre meneküljön, hanem győzelmesen áll ma szemben minden viharzó támadással, éppen úgy a theologusnak is fel kell emelnie fejét s öntudatára kell ébrednie annak, hogy olyan kincseket hordoz — az Ūristen kiválasztó kegyelméből — amelyek örökértékűek s olyan valóságban él, amelyben nincs helye a beképzeltéseknek és az illúzióknak.*

Ime! ez az én bizonyosságtételem Testvéreim! Ezzel csatlakozom intézetünk új professzorainak bizonyosságtételeihez. Hadd álljak szemtől-szembe Veletek Testvéreim s engedjétek meg, hogy üdvözöljelek Titeket ennek az intézetnek Előljárársága, Tanári Kara és Ifjúsága nevében!

Üdvözöllek Téged dr. Nagy Géza testvérem, mint az egyháztörténeti tanszék nyilvános rendes tanárát. A világháború vérzivataros nyomorúságain át, szenvedő anyaszentegyházunk mindennapi tusakodásaiban való részesedésen és az élet sok törődéseivel, gondjaival és próbával való személyes harcain át mentetted ki lelked tudományos érdeklődését, gazdagítottad ismereteid-kincsesházát, védted lelked magasbaszárnyalását, amíg ide érkezted némes életed nagy fordulópontjához. Az élet és a világ gazdag sokféleségének látására, éles és

komoly keresztyén kritikájára olyan szemet és olyan érzéket hoztál, amelyek különösképpen kvalifikálnak Téged Anyaszentegyházunk történelmi élete sokféleségeinek, színeinek megkülönböztetésére, méltánylására és értékelésére. Tudom és bizonyoságot teszek, hogy különösképpen meg vagy áldva Isten titkos bizonyoságtételének Lelkével, amelynél fogva különösképpen képes vagy az Anyaszentegyház életén is átviharzó História zürzavaros világában felismerni az Úristen erős kezét, figyelmeztető újját, áldott lábnyomát és dicsőségének fényes pecséteit. Az Úristen tegye áldottá a mi intézetünkben való életedet, munkásságodat, hogy amint bontogatod Anyaszentegyházunk történetének millió és millió rétű foliánsait, Isten tanácsai és igazságai villanjanak ennek a mi ifjúságunknak szemébe és szívébe. Szeretettel köszöntelek és öllelek intézetünknek, tápláló édes anyáknak keblére!

És üdvözöllek Téged, Maksay Albert testvérem, mint az újszövetségi tanszék nyilvános, rendes tanárát. Immáron a negyedik generáció jelent meg személyedben intézetünk professzorátusában. Nemrégem még mint tanítvány ültél szemünk előtt s ma mint kollega állasz a mi sorunkban. Boldogok vagyunk, hogy éppen az Evangéliumok és az apostoli levelekben foglalt isteni igé értelmezése, magyarázata és hirdetése a Te különösképpen való feladatod, mert Te erre nemcsak a tudomány komoly felkészültségével rendelkezel, de nemes, tiszta, ifjúi lelked különösképpen alkalmas arra, hogy a csodálatos evangéliumi és apostoli kor nemes, tiszta örökifjú lehellete, illata, szent valósága és igazsága szíveden és ajkaidon át ifjúságunk számára méltóan hirdettessék. Az Úristen áldja meg a Te köztünk való forgolódásodat s ifjúságodnak a megújulásra törő és vezérlő szelleme váljék javára intézetünknek, egyházunknak és váljék mindenekfölött Isten dicsőségére. Az Úristen, aki szólt: setétségből világosság ragyogjon, gyűjtsen világosságot a Te szívedben „az dicsősége ismeretének a Jézus Krisztus arcán való világoltatása végett!” (11. Kor. 4:6.). Szeretettel köszöntelek ismételtelen és szeretettel öllelek intézetünknek, tápláló, édes anyáknak keblére!

És végezetül: Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól! A megújulás boldogreményével az Úristen nevében az 1927—28. tanévet ezzel megnyitottnak nyilvánítom.

Évzáró beszéd,

amelyet 1928. június hó 25-én az évzáró ünnepélyen tartott dr. Tavaszgy Sándor e. i. igazgató-professzor.

Az 1927—28. tanév utolsó napján hálaadással és dicséretmondással állok meg az Úr színe előtt. Hívlak Titeket ifjú Testvéreim és Titeket is, ünneplésünkben résztvevő testvéreink és barátaink, akik annyi szeretettel veszitek körül intézetünket: „Jöjjetek el, örvendezzünk az Úrnak; vigadozzunk néki zengedezésekkel. Mert nagy Isten az Úr és nagy király minden istenen felül. Akinek kezében vannak a földnek mélységei és a hegyeknek magasságai is az övéi. Akié a tenger és ő alkotta is azt és a szárazföldet is az ő kezei formálták. Jöjjetek, hajoljunk meg, boruljunk le; essünk térdre az Úr előtt!” Ez a zsoldáros örvendezés és hálaadás illik ma hozzánk, amikor visszatekintünk egy hosszú útra és az Úristen annyi győzelmes tetteire. Nem a magunk munkájának beképzelt nagyszerűsége, nem is a nehézségekkel és kísértésekkel folytatott harcaink beképzelt sikerei és diadalai ébresztik szívünkben s adják ajkunkra a Dávid hálaadó zsoldárát, hanem egyesegyedül a *Krisztusnak a mi Királyunknak felettünk aratott győzelmei. Nem azért örvendezünk, amit mi tettünk, hanem azért, amit az Úr tett általunk és bennünk. Az Ő jótéteményei megszámlálhatatlanok és kibeszélhetetlenek!*

Az 1927—28. tanévben több, mint egy évtized után végre teljes tanári kar vette szívére intézetünkben a theologiai oktatás és a lelkipásztor-nevelés nagy érdekét és súlyos, felelős gondját és feladatát. Ebben a tanévben hat nyilvános rendes tanár hirdette — Isten kegyelméből — nappról-napra a theologiai tudomány tiszta magaslatáról, alázatos és engedelmes lélekkel *Istennek önmagáról szóló csodálatos kijelentését.* És ebben az évben népesítette be Isten a legnagyobb számban intézetünket harminchároméves fennállása alatt, amennyiben

ebben a tanévben értük el a theologiai hallgatók legnagyobb számát, amikor 165 ifjú emberrel együtt ülhettünk a mi Krisztusunk lábainál s hallgathattuk az ő prófétai szájából az Atya-Isten titkos tanácsát és a világ váltságáról szóló akaratát.

Mint igen jelentős eseményekről kell megemlékeznünk az új Szabályzatról, amelynek keretei között s célkitűzései és útmutatásai szerint munkálkodtunk ebben a tanévben. Kétségtelenül sok hiányossága és fogyatkozása lehet ennek, azonban a tökéletlen keretek között mégis *egy olyan koncepció valósult meg benne, amely nemcsak megfelel a mi speciális viszonyainknak, de egyszersmind alkalmas arra, hogy oda koncentrálja úgy a tudományos érdeklődést, mint az önművelést, valamint az intézményes nevelést az Isten igéjének mindent átfogó, mindent újjáalakító hatalmára és igazságára.* Új utak és módok nyíltak meg előttünk, hogy résztvegyünk a Krisztus örökkévaló királyi életében, hogy résztvegyünk az Ő evangéliumának harcaiban s ezekben a harcokban alakuljunk át az Ő képére s a Krisztus harcaiban állva s azokból kitekintve lássuk és ismerjük meg ezt a világot, az anyaszentegyház hivatását s önmagunkat. Senki sem ismeri Krisztust, aki Őt csak nyugodt fenségében szemléli, senki sem szereti Krisztust, aki Őt csak irgalmas cselekedetei gyakorlásában csodálja, aki nem látja, nem ismeri, aki nem küzd vele az örökkévalóságtól az örökkévalóságig folyó hadjáratában. Krisztus nem elpuhító és ellanyhító békeiséget hozott, hanem fegyvert a hazug béke és a hamis megalkuvások ellen s miénk a fegyverthozó Krisztus mellé kell állanunk, mint az Ő ügyének harcosai.

Meg kell vallanunk, hogy ez az esztendő éppen ezen a ponton nyújtott a legtöbb figyelmeztetést, intést, sőt ítéletet mindnyájunknak. Még mindig nem vagyunk permanenciában a Krisztus szolgálatában. Az időnkénti fellángolásokat hosszú közömbösség, a heves aktivitások rövid periodusait az álmoskodó és ténfergő passzivitás hetei és hónapjai követik. A számotadás és felelősségre vonás szorongató napjaiban nagy erőmegfeszítéseket végzünk, hogy aztán az elmélyedő munka idejéül rendelt csendes napok alatt ismét meglepje a lelkeket az unalom s át meg át szőjje pókhálószálaival. Krisztus nem fel-fellángoló lelkesedést, nem időnként való nekilendülést kíván, hanem kívánja, hogy a lelkek állandóan készen,

álljon, hogy bármikor engedelmes akarattal fogadjuk az Ő személyszerinti hozzánk intézett megszólítását és az Ő személyszerint tett ígérését.

A belső intézeti-internátus fegyelem és rendtartás tekintetében is haladást jelent az új Szabályzat s ebben a tekintetben haladást kell megállapítanunk ténylegesen is. Annál nagyobb veszedelmet jelent azonban a künnlakás, amely sohasem öltött még olyan nagy méreteket, mint ebben a tanévben. A künnlakók száma elérte, sőt túlhaladta a 40-t. Ennek okát az internátus szűk volta magyarázza elsősorban. Meg vagyok róla győződve, hogy minden fegyelmi eset, amely ebben az évben előfordult, elsősorban a künnlakásban nyeri magyarázatát. A künnlakás nyújtott a legtöbb alkalmat arra, hogy ennek az aránylag nagyvárosnak kísértései megejtsék egyesek lelkét. A künnlakások mind egy-egy bázisai lehettek volna a bűnre csábító kísértéseknek, ha Isten csodálatos kegyelme nem örködött volna felettünk. Nem mulaszthatom el felhívni a figyelmet, hogy a jövő tanévre inkább kevesebb hallgatót vegyünk fel, de a künnlakást, lehetőség szerint, akadályozzuk meg. Ne vegyünk fel több hallgatót, mint amennyi az internátusban elfér, de tartsunk minden hallgatót állandóan intézetünk szellemének légkörében, másfelől pedig hívjuk fel a királyhágómelléki egyházkerületet, hogy mielőbb létesítsen megfelelő felügyelet alatt álló externátust, hogy így az erdélyi hallgatókra nézve az internátusi elhelyezés higiénikusabban és könnyebben megoldható legyen.

Egyhangulag állapíthatjuk meg, hogy tanulmányi kötelezettségének a hallgatóság legnagyobb része eleget tett úgy az első, mint a második félévben. Ezt is elsősorban az új Szabályzat új §§-ainak köszönhetjük, mint amelyek nagyon sokakra nézve fenyegető ösztökéknek bizonyultak. Az idei példa biztatásul szolgál a jövőre, hogy a Szabályzat szigorított intézkedéseit minél szigorúbban kell alkalmazni, mert ezzel ifjúságunk és anyaszentegyházunk jövődjét szolgáljuk.

De ha nagyobb is volt a tanulási kényszer, — fájdalommal kell megállapítanom, — hogy a szabad tanulmányozási kedv ebben, az évben csak nagyon csekély százalékkal növekedett. El kell ismernünk, hogy az új Szabályzat éppen ezen a ponton kíván sürgős módosításokat. A tanulmányozási kedvet és szándékot a rendkívül nagy óraszám nagy mértékben aka-

dályozta. Sürgősen tenni kell, hogy, ahol a tanulmányi érdekek csak megengedik, csökkenteni kell az óraszámot, mert csak nagyon kevés olyan ifjú akad, aki reggeltől estig való szakadatlan óralátogatás mellett még alkalmas lenne s elegendő erkölcsi erővel rendelkezne arra, hogy óráit az éjszakákba tudná benyújtani.

Kétségtelen, hogy az ösztökélésre végzett tanulásnak is meg vannak és meg lesznek a nagy áldásai, azonban az igazi alkotóerő és a bizonyágtételre való boldog készség a szabad tanulmányozásból fakadhat fel igazán. Másfelől pedig ne felejtsük azt, amit a napokban egy kiváló erdélyi magyar tudósunk szájából hallottam, hogy a magyar tudományos élet ismét csak a theológiák falai közé vonul vissza, vagy helyesebben, ismét csak oda kell visszavonuljon. Középiskoláink legkiválóbb tanárait személy szerint is, de hatásos munkájukban is annyira megbénítja a mai nagyszerű iskolarendszer, hogy csak lefokozott erővel tudnak már-már tudományos indítást adni legjobb tanítványainknak. A régi kálvinista kollegiumok tudományos légköre tökéletesen elveszett s ma már a kollegiumainkban csak pórázon tartott rabszolgák vannak, akik lelkük szabad jótetszéséből vajmi keveset végezhetnek és adhatnak. Ez a szituáció ma különösképpen arra késztet minket, hogy hallgatóinkban a szabad tanulmányozásra való készséget felébresszük s az arra szolgáló feltételeket és a nélkülözhetetlen módszerei felkészültséget, de mindenekelőtt a tudományos besületesség erényét átplántáljuk lelkükbe, hogy a szellemi tudományok bármelyik ágába képesek legyenek bármikor beledolgozni magukat; hogy az erdélyi magyar tudományosság szolgálatában is képesek legyenek betölteni a reájuk váró missziót. De különösen médot kellene találni arra, hogy fakultásunkon tanulmányozó ma tíz tanárjelölt-theologus szakszerű továbbképzéséről és tudományos elmélyítéséről a kolozsvári kollegium kiváló, tudományos szakműveltséggel bíró tanárai segítségével, külön is gondoskodjunk. Nem gondolok többre, csak annyira, hogy bár nagyobb időközökben alkalmat adjunk a kölcsönös találkozásra a saját szakjukbeli tanárokkal, akik egy-egy szemináriumi óra révén számba vénének és további elmélyülésre segítenék értékes tudományos indításaikkal ifjú tanárjelölt-theologusaink szakismereteit és elért készségüket.

Meg kell azonban állapítanom, hogy a szabad, tudományos tanulmányozás sürgetése intézetünkben a személyi feltételek mellett olyan intézményes és eszközi feltételekhez van kötve, amelyekkel ma a mi intézetünk kellő mértékben nem rendelkezik. Sokszor elkiáltottam már, mint pusztába hangzó szót, hogy gondoskodnunk kell megfelelő szemináriumi helyiségekről, szemináriumi könyvtárakról, külön tanulmányozó helyiségekről és általában mindazokról a külső eszközökről, amelyeknek megléte nélkül sok drága erőfeszítés pattan vissza eredménytelenül. Nem tehetem, hogy ezt a panaszt, kérést és sürgetést ismét ne hangoztassam s hogy ne appelláljak anyaszentegyházunk és intézetünk minden illetékes faktorához és hatóságához!

A tudományos elmélyülés követelése hozzátartozik a keresztyén misszió gondolatához és egyik alkotórésze a Krisztus missziói parancsának, amelynek alapját az Ő szuverén és mindenható isteni joga képezi, amelynél fogva övé minden hatalom mennyen és földön. Krisztusé nemcsak a keresztyén theologia, de az övé a tudomány világa is s ennél fogva egyetlenegy szaktudományt sem szabad az ő szuverén isteni hatalma alól kivonni. A mi erdélyi református egyházunk dicsőséges történelmi multjában a tudomány ápolását, fejlesztését mindig úgy ismerte, úgy hordozta, mint isteni megbízatást s arról a legnagyobb áldozatok árán sem tudott és nem akart lemondani. Egy pillanatra se felejtjük el, hogy a Krisztus evangéliumától merőben távol áll az a ghetto-szellem, amely csak bizonyos körzetekre szorítkozik s amely félve vonul vissza valamennyiszer az ő kizárólagos érzelmi hangulatán kívül eső hangot hall megcsendülni. A Krisztus evangéliuma egyetemes élethatalom, amelynek ellenállhatatlan szuverénitása elől el kell távoztatnunk minden akadályt, hogy győzelmesen előrehaladjon s átfogjon minden életnyilvánulást s beállítson mindent, de mindent az élő Isten dicsőségének a szolgálatába. A kálvinizmus akkor kezdett elsatnyúlni, amikor csak templomi „vallásosság“ lett s amikor megszűnt egyetemes „élethatalom“ lenni.

Legyen a kálvinizmus ismét egyetemes élethatalom! Ez a parancs első sorban nektek szól ifjú barátaim, akik engedelmes végrehajtói kell legyetek a Szentlélek-Isten új és új igazságainak, megvilágosító bizonyágtételének. Ezzel a felhívás-

sal bocsátlak el Titeket, végzett hallgatóinkat s kívánok áldást munkás pihenésekre nektek, akik — Isten kegyelméből vissza fogtok jönni. Ezzel az 1927—28. tanévet bezárom!

Dr. Tavasz Sándor.

I.

Az intézet állapota.

A) Szellemi állapot.

a) Hatóságok, tanárok.

1. Az intézet tanulmányi felügyelője: *Dr. Makkai Sándor*, az erdőlyi református egyházkerület püspöke.

2. Az intézet főgondnoka: *Bárá Kemény Pál*, akit az 1926. június 19-iki egyházkerületi közgyűlés választott meg. Lakik: Morésti-Malomfalva, posta: Nírástau-Nyárádfő. Ugyanez a közgyűlés választotta gondnokká *Dr. Kovács András*, kolozsvári ügyvédet. Az előljáróság tagjait az 1927. augusztus 13-iki egyházkerületi közgyűlés választotta meg. Az előljáróság lelkészi tagjai: *Vásárhelyi János* kolozsvári lelkész, egyházker. főjegyző, *Vásárhelyi Boldizsár* t. b. esperes, kolozsvári lelkész, *Kovács László* dési lelkész és a dési egyházmegye esperese, *Hegyi András* körtvélyfájai lelkész és *Kósa Mihály* aranyos-egerbegyi lelkész. Az előljáróság világi tagjai: *Kovács Dezső* kolozsvári kollégiumi igazgató, *Dr. Vékás Lajos* rt. vezérigazgató, a kolozsvári ref. leánygimnázium gondnoka és *Dr. Bene Ferenc* dési ehmi főgondnok, dési ügyvéd.

3. Az intézet tisztviselői az 1924. július 1-től 1928. június 30-ig terjedő ciklusra: *Dr. Tavasz Sándor* igazgató, *dr. Imre Lajos* gazdasági felügyelő; könyvtári felügyelő: *Dr. Tavasz Sándor*, előljárósági jegyző: *Dr. Imre Lajos*. Igazgatótanács ezeket a választásokat 4153—1924. I. szám alatt kelt leíratával hagyta jóvá. Internátus-konviktusi felügyelőül előljáróságunk 1925. szeptember hó 5-én *Maksay Albert* atyánkfiát választotta meg, amely választást Igazgatótanács 8612—1925. I. szám alatt kelt leíratával hagyott jóvá.

4. Az intézet egyházkerületi képviselője: *Dr. Kecskeméthy István* nyilv. r. tanár.

5. A tanári karban a következő változások estek: Az előjáróság 1927. június 30-án tartott ülésében az üresedésben levő egyháztörténeti tanszékre *Dr. Nagy Géza* magyarbikali lelkész, eddig helyettes-tanárt rendes tanáruul meghívta. Ugyanazon napon tartott előjárósági ülés az újszövetségi tanszékre pedig *Maksay Albert* eddigi helyettes tanárt hívta meg. Mind a két meghívást az 1927. évi augusztus 13—15. napjain tartott egyházkerületi közgyűlés 23, illetőleg 24. jegyzőkönyvi szám alatt vette tudomásul. A két újonnan meghívott nyilvános, rendes tanár: székfoglalóját a tanév ünnepélyes megnyitása alkalmával tartotta meg. A székfoglaló értékezéseket ezévi Értesítőnk első felében teljes terjedelmükben közöljük.

a) Tanári kar.

1. *Dr. J. A. Cramer*, az utrechti egyetem professzora, risztelebéli tanár. Megválasztatott az 1921. július 2-iki egyházkerületi közgyűlés által, mint erdélyi református egyházunk barátja s az öskeresztyénség történelmének kiváló szaktudósa.

2. *Dr. Kecskeméthy István*, a keleti nyelvek és ó-szövetségi tudományok nyilv. rendes tanára, egyhker. képviselő, az „Evangéliumi Munkások Erdélyi Szövetségé”-nek elnöke, presbyter. Szolgálati éveinek száma 33, intézetünknel működik 1895. szept. 1. óta.

3. *Dr. Tavaszy Sándor* igazgató, a vallásbölcészlet és keresztyén hittan nyilv. rendes tanára, könyvtáros, egyházkerületi képviselő, egyházmegyei tanácsos, presbyter, az egyhker. belmissziói-parochiális könyvtár-hizottságának, az „Erdélyi Irodalmi Társaság”-nak, a „Kemény Zsigmond Irodalmi Társaság”-nak rendes tagja, a „Református Szemle” felelős, „Az Út” társ, a „Minerva Könyvtár” egyik szerkesztője, az „Erdélyi Irodalmi Szemle”, „Pásztortűz” munkatársa. Szolgálati éveinek száma 8, intézetünknel működik 1920. június 1. óta.

4. *Dr. Imre Lajos*, a gyakorlati theologia nyilv. rendes tanára, gazdasági felügyelő, előjárósági jegyző, egyházmegyei belmissziói előadó, az egyházker. tanügyi bizottság tagja, az erdélyi ref. egyházker. belmissziói előadója, „Az Út” társ, az

„Ifjú Erdély“ főszerkesztője. Szolgálati éveinek száma 7, intézetünknel működik 1920. június 1. óta.

5. *Dr. Gönczy Lajos* a filozófiai-pedagógiai tanszék nyilv. rendes tanára, „Az én kicsinyeim“ c. gyermeklap szerkesztője. Szolgálati éveinek száma 5. Intézetünknel működik 1923. február 1. óta.

6. *Dr. Nagy Géza* theol. magántanár, a keresztyénség történetének nyilvános rendes tanára, 1928. áprilisig a kalotaszegi egyházmegye belmissziói előadója. Szolgálati éveinek száma 2. Intézetünknel működik 1926. szept. 1. óta.

7. *Maksay Albert* theol. magántanár, az új-zövetségi tudományok tanszékének nyilv. rendes tanára. Intézetünknel működik 1925. szept. 1. óta.-Szolgálati éveinek száma 3.

8. *Dr. Török Imre* a közegészségtan és orvosi ismeretek tanára. Szolgálati éveinek száma 2. Intézetünknel működik 1927. óta.

9. *Nagy Gerő*, az egyházi ének és zene rendes tanára. Intézetünknel működik 1922. óta.

10. *Dr. Jonescu Péter*, a román nyelv kinevezett rendes tanára. Intézetünknel működik 1922. óta.

11. *Dr. Császár Károly* ref. leánygimnáziumi rendes tanár, a német nyelv tanítására az előjáróság által megbízott tanár:

12. *Dr. Kováts János*, a francia nyelv tanítására az előjáróság által megbízott tanár.

13. *Csürös Blanka* okl. tanítónő, az angol nyelv tanítására az előjáróság által megbízott tanár:

14. Az intézett háznagya: *Bekess Károly*, aki az intézet gazdasági adminisztrációját végezte, továbbá mint pénztáros és házgondnok működött. Intézetünknel működik 9 év óta.

15. Szénior: *László Dezső* ifj. utazó titkár, aki az ifjúság közvetlen baráti pásztorációját végzi.

b) Hallgatók.

Beiratkozott az I. félévben 172 theologus, a II. félévben 166 theologus, tehát 14-ol több mint múlt évben. Ebből az

Kilépett 2. elsőéves. Betegség miatt kimaradt: 2 harmadéves. Külföldön tanult a beiratkozott hallgatók közül 3 s. lelkész.

Evangelikus: 2 első-, 2 második-, 1 negyed- és 1 harmadéves. Az angol, francia és német nyelvet kollokviumi kötelezettséggel tanulták hallgatóink és pedig: 83 tanulta a német nyelvet, 47 tanulta a francia nyelvet és 17 az angol nyelvet. A román nyelvet kötelezően tanulták valamennyien (kollokviumi kötelezettséggel).

A hallgatók illetékessége: erdélyi: 125, királyhágómelléki: 39, jugoszláviai: 6, magyarországi: 1.

B) Anyagi állapot.

a) Jelentés az intézet anyagi állapotáról.

1. Intézetünk vagyona áll két házból. Az egyikben az intézetünk van elhelyezve, a másikban, mely a C. Victóriei 42. számú bérház, az államrendőrség, orvosi hivatal, bejelentőhivatal és a postahivatal helyezkedett el. Az intézet épületei tehermentesek.

Betétekben az intézet vagyona: az egyházkerületnél 185.760 Leu volt. Azonban előjárósági határozat folytán, ezen tőkénkből 185.000 Leut tíz év alatti egyenlő részletekben leendő visszafizetésre kölcsön vettünk a szükségessé vált háznagyi lakás építéséhez, amely lakás teljesen elkészült ugyan, de a szükség parancsolta körülmények folytán eredeti rendeltetésétől eltérőleg dr. Nagy Géza theol. tanár aa költözött abba bele. Az első részletet, 18.500 Leut már vissza is fizettünk e tanév folyamán. Helybeli pénzintézeteknél 73.832 Leu; járadékok: 16 db Bethlen-kollegiumi ösztöndíj a., 100 Leu; egyházmegyei ösztöndíjak a kézdi, küküllői és nagyenyedi egyházmegyéktől, melyeket azonban nem kapunk rendszeresen; értékpapirokban 61.018 Leu, mely nem kamatozó hadikölcsönt s egyéb jelzálogkötvényt és részvényt képez.

2. E vagyomból gyümölcsöző az ingatlanok bérjövödelme, mely ez évben 802.000 Leu, kamatjövödelem félévi elszámolás alapján 14.388 Leu. E vagyont az előjáróság kezelteti a theol. háznagy által, a gazdasági felügyelő tanár ellenőrzése mellett.

3. Tandíjából nincs jövedelem, mert ilyent a protestans hallgatók nem fizetnek, más hallgatónk nem volt.

4. Az 1927—28. évi költségvetés főbb tételei: a., szükséglet: személyi kiadások 1,790.572 Leu, ösztöndíjak, pályadíjak 6335 Leu, fűtés és világítás 425.000 Leu, karbantartás, 130.000 Leu, rovatok 210.000 Leu.

b., Fedezet: kamatjövedelem 14.388 Leu, díjak 412.700 Leu, bérjövedelem 802.000 Leu, segély 1,446.912 Leu. Szükséglet főösszege: 3,584.682 Leu. Fedezet főösszege: 3,583.772 Leu.

5. Az év folyamán perselypénzekből befolyt adományok egyrésze a már megvásárolt úrasztali felszerelések vételárának a törlesztésére és részben szegény theol. hallgatóink felsegélyezésére fordítottak.

6. Tanáraink az egyh. ker. nyugdíjintézetének kötelezett tagjai, járulékaikat, valamint az intézet részéről köteles járulékokat a kerületi pénztárhoz fizetjük be.

7. A tanári tanulmányalap, ez évben a hozzácsatolt díjakkal, 28.494 Leura emelkedett.

8. Hallgatóink segélyezésére ez évben 75.000 Leut fordítottunk, a királyhágómelléki theol. hallgatók részére pedig 79.880 Leut osztottunk ki. Ezenkívül két hallgatónk a princetoni ösztöndíj reájuk eső részét is élvezték, ami személyenként 8500 Leut tett ki. Legátumokból cc. 800.000 Leut kaptak.

b) Jelentés az intézeti internátus és konviktus állapotáról.

Az 1927—28. iskolai év kezdetén a bennlakásba felvett ifjak létszáma 119 volt, az iskolai év végén ez a szám 115-re csökkent. A bennlakók közül 6-ot a református kollégium internátusába helyeztünk el, a többiek mind saját épületünkben nyertek szállást. A nagy létszám szükségessé tette, hogy minden alkalmas férőhelyet lakószobául rendezzünk be, úgy, hogy az év nagyobb részében se játékszoba, se olvasóterem nem állott az ifjúság rendelkezésére. Csupán a második félév utolsó harmadában állott be kedvező fordulat, amikor a C. F. R. a második emelet keleti szárnyán 6 szobát kiürített és visszaadott eredeti rendeltetésének. Ez lehetővé tette, hogy egy olvasószobát és egy játékszobát állítsunk be, amelyeket azonban az ifjak, tekintettel a közelgő vizsgaidőkre, már inkább tanulóhelyiség gyanánt használtak fel, mint szórakozás céljaira.

A bennlakás tagjai mind theologiai hallgatók voltak. Egymás közötti érintkezésük, a rendtartási szabályokhoz való alkalmazkodásuk és magaviseletük nem adott okot súlyosabb kifogásokra. Egy pár egészen jelentéktelen ügyben az ifj. ölnök és a szénior, illetve az internátusi felügyelő tanár baráti intése vált szükségessé, de a bennlakási étellel kapcsolatban egy ízben sem kellett fegyelmi eszközökhöz folyamodni. A lakószobák zsúfoltsága ellen azonban úgy egészségügyi, mint tanulmányi és rendtartási érdekből szót kell emelni. A mai idők fokozott követelményekkel lépnek fel a lelkipásztori hivatásra készülő ifjak elé — és bár kétségtelen, hogy éppen a nehéz időkre való tekintettel a lelkipásztor-jelölteknek példát kell adniok a kitartásban, szerénységben és a nagy igényekről való lemondásban, de azt már az intézet és az anyaszentegyház érdeke kívánja meg, hogy ifjaink lakása ne csak tömegszállás, hanem elmélyedő munkálkodásra is alkalmas otthon legyen.

Az 1927—28. tanévben az internátusi díj 3500 lei volt egész évre.

A konviktus létszáma szintén apadó irányú volt. Az év elején 118 tagja volt az intézeti étkezdének, a II. félév kezdetén 112, az év végén már csak 105. — A kilépések magyarázata az, hogy a magyar főiskolai hallgatók menzája több theológus ifjúnkat ingyenes vagy féldíjas étellel látta el, különböző időpontoktól kezdve; mások pedig orvosi tanácsra voltak kénytelenek kilépni, miután diétás étkezésre volt szükségük, amiben a konviktus nem részesíthette őket. Az egész évi konviktusi díj 7000 lei készpénz, 150 kg. búza és 10 kg zsír volt. A búza készpénzzel való megváltási értékét 1250 leiben, a zsíréét 800 leiben állapítottuk meg.

A konviktus ez évben is házi kezelésben volt. Pontos vezetéséért, amely mind a növendékek, mind az intézet javára különös figyelemmel vigyázott, a theologiai háznagyot és nejét illeti dicséret.

Az internátus és konviktus 1927—28. tanév végi számadatai a következők:

Búza árában befolyt —	— — — — —	127,440 L
Természetben bejött 302 kg. egyenértéke	— —	2416 „
		<hr/>
	Osszesen: —	129,856 L

Zsír áraban befolyt — — — — —	83.152 L
Természetben bejött 71 kg. 25 dkgr. egyenértéke	5700 „

Összesen: — 88.852 L

Búza és zsír áraban befolyt összesen — — — 218.708 L

Búza és zsír áraban be nem fizetett hátralék — 15.925

Internátusi díjban befolyt — — — — — 390.488

Be nem folyt hátralék — — — — — 43.866

Konviktusi díjban befolyt — — — — — 672,283

Be nem folyt hátralék — — — — — 154,819

Az összhátralék, termény-, int.- és konv.-díj-cimén 214.610 „

Theológiánk méltóságos előjárósága a hátralékok rendkívüli nagyságára való tekintettel 1928. február 24-én tartott gyűlésében kimondta, hogy a IV éves hátralékos hallgatóktól, ha díjaikat minden szorgalmazás ellenére sem tudják az év végéig befizetni, meghatalmazás veendő, hogy azok összege kongruájukból levonható. Ez intézkedés következtében 16 végzett hallgatónk adott meghatalmazást, kapandó kongruája terhére, 69.991 lei értékben. De még így is fennmarad 144.619 lei kiegyenlítésre váró hátralék. Tanári karunk úgy rendelkezett, hogy intézeti tartozásai rendezése nélkül senki sem bocsátható vizsgára s így kilátás van rá, hogy a szeptemberi pót- és javítóvizsgák alkalmával a hátralékok be fognak folyni.

c) Tan- és nevelőeszközök.

a) Évről-évre rámutattunk arra, hogy intézetünk tan- és nevelőeszközökkel nincs kellőleg ellátva. Évről-évre érezzük, hogy ebben a tekintetben mekkora hiányosságaink vannak. Nincs hallgatóinknak megfelelő tanulmányozó helyisége és nincs egyetlenegy szemináriumi helyiségünk, ahol tanulmányozó hallgatóink a szükséges kézi könyveket a nap bármely szakában megkapnák. Viszonylag szép és gazdag könyvtárunk ennél fogva hallgatóink számára nem eléggé hozzáférhető, miután a lexikális, az alapvető művek, szótárak, kézi és tankönyvek a könyvtárból nem kölcsönözhetőek ki. Hogy mennyire fokozná a megfelelő helyiség a tanulási és a tanulmányozási kedvet, azt bizonyítja az a tény, hogy a könyvtári felügyelő professzor ebben a tanévben, — a saját felelősségére — megengedte, hogy a különösen tanulmányozni kívánó hallgatók a könyvtár csöndjében elmerülhetnek tanulmányaikba. Ennek az engedélynek következtében az egész, de különösen

a második felévben naponta 10—16 hallgató folytatott elmélyülő és eredményes tanulmányozást. A jövő tanévben ismét kísérletet fogunk tenni, hogy valamit a jelenlegi nehéz helyzetén változtassunk.

b) Könyvtárunk állapotáról a könyvtár felügyelő professzora a következőket jelenti: Az 1927—28-ik tanév végén könyvtárunk átlaga 16.569 mű 27.661 kötetben. Ez évi gyarapodás 484 mű 589 kötetben. Ebből vásárlás útján szereztünk be 137 művet 185 kötetben, adományozás útján kaptunk 345 művet 404 kötetben. Adományoztak: Az „Ahmadiyya iszlám felekezet Indiában 2 művet 2 kötetben, Crammer A. dr. 1 művet 1 kötetben, Geröcz Kálmán 1 művet 1 kötetben, Hoszszú István theologus 1 művet 1 kötetben. A mélt. Igazgatótanács által tanárjelöltek számára beszerzendő könyvekre kiutalt összegből 20 művet 37 kötetben, dr. Imre Lajos 2 művet 2 kötetben, dr. Jonescu Péter közbenjárására a bukaresti „Casa Școalelor“ 245 művet 252 kötetben. (E könyvekből egy külön kezelt „román nyelvű“ könyvtárt létesítettünk.) Dr. Kiss Elek unit. theol. dékán 3 művet 3 kötetben, a kolozsvári ref. kollegium 1 művet 1 kötetben, dr. Kristóf György 1 művet 1 kötetben, dr. Matolcsyné a vakok számára nyomtatott 6 bibliát 7 kötetben, a román kultuszminiszterium 6 művet 6 kötetben, a román külügyminiszterium (propaganda iratokat) 26 művet 26 kötetben, Szabó Attila theologus 3 művet 3 kötetben, dr. Tavaszy Sándor 7 művet 9 kötetben, Vásárhelyi János 1 művet 1 kötetben, a Vályi-hagyatékából ez évben iktatott 1 művet 2 kötetben, Felszeghy Jolán 5 művet 10 kötetben.

Az egyes folyóiratok szerkesztősegei által küldött ingyen példányokból teljes évfolyamokat a következőkből iktattunk: „Ifjú Erdély“, „Keleti Ujság“, Ref. Egyház és Iskola“, „Reformed Church Messenger“, „Magyar Church“, „The Ref. Church Review“, „Amerikai Magyar Reformátusok Lapja“, „Debreceni Protestáns Lap“, „Harangszó“, „The Expository Times“, „The Record“, „Le Christianisme Social“, „Foi et Vie“, „Revue d'Historie et de Philosophie religieuses“ „The Outlook of Missions“. Összesen 15 folyóirat 39 évfolyama.

Dr. Kelemen Lajos vezetése alatt önként vállalkozó theologiai hallgatók több száz erdélyi egyházi-vonátkozású levelet másoltak le az E. M. E. kéziratтарыban. Fogadják az adományozók, valamint ez utóbbi másolók hálás köszönetünket.

Az intézet működése.

A) Adatok az 1927–28. tanév történetéhez.

1. Az 1927–28. tanév ünnepélyes megnyitása október 2-án (vasárnap) d. e. 11 órakor ment végbe. Évmegnyitónkat különösen ünnepélyessé tette *dr. Nagy Géza*nak, az egyháztörténet és *Maksay Albert*nek, az újszövetség ny. rendes tanárának eskütétele, székfoglalója és ünnepélyes beiktatása. Az ünnepély a 132. dicséret éneklésével kezdődött, amely után *Püspök Úr* ígét olvasott és imádkozott. Ezt követte *dr. Nagy Géza* eskütétele és székfoglaló beszéde, melynek tárgyát Duns Scotus theológiája képezte. Nagy Géza ezt a nagy közönség előtt ismeretlen kérdést oly vonzóan és érdekesen, olyan áttekintően és összefoglalólag tárgyalta, hogy mindenki érdeklődéssel és örömmel hallgatta. Ezután a *Maksay Albert* eskütétele és székfoglalója következett. A *Maksay* székfoglalójának tárgyát az Újszövetséggel szemben elfoglalt személyes és tudományos állásfoglalása képezte. Méltó párja volt előadása a *Nagy Géza*éénak, igazi professio volt, tele lendülettel és örömondással. A professorok székfoglalóját követte az újonnan felvett hallgatók fogadalomtétele, akik az ünnepi színen Isten előtt állva tettek fogadalmat arra, hogy az intézet törvényeit és rendtartását megtartják, engedelmességgel készülnek Isten szolgálatára, Isten Igéjével és az imádsággal naponként élnek, egymasközött testvérként forgolódnak. Majd kézfogással az intézet hallgatói közé iktattattak. A program 6-ik pontjaul az igazgatói évmegnyitó és az új tanárokat üdvözlő beszéd következett. Ugy a székfoglaló beszédek, mint az igazgatói évmegnyitó beszédet. Értesítőnkben teljes terjedelmükben közöljük. Az egészet megkoronázta *Püspök Úr* szárnyaló és elmélyülésre vezető beszéde, amelyben a theologia egyházépítő, öntudatra ébresztő munkájának irányát, hatását és jelentőségét mutatta fel szemeink előtt az ő éles és tiszta, erőteljes és megragadó erejű kifejező készségével. A

szép ünnepély 1 órakor fejeződött be. A nagyszámú közönség és az ifjúság az ébresztett gondolatok és tapasztalatok hatása alatt felszabadult és emelkedett lélekkel vette végül a Püspök Úr áldását és énekelte hatalmas erővel a 279-ik ének biztató és reménységet fakasztó zsolozsmáit: „Ne csüggedj el kicsiny sereg!

2. Az előadások október hó 7-én kezdődtek, miután október 4—6-án lelkészképesítő vizsgálatok voltak. Az előadások zavartalanul folytak december 18-ig. A karácsonyi vakáció december hó 18-án kezdődött s január hó 9-ig tartott, a félévi kollokviumok pedig január hó 16-tól 31-ig. A második félévi előadásokat február 6-án kezdtük meg s március hó 31-ig, a húsvéti vakációig folytattuk. A húsvéti vakáció április 2-től 16-ig tartott, úgy, hogy az előadások április 17-én ismét megkezdődtek s a pünkössti ünnepek három napját kivéve június hó 9-ig tartottak. A második félévi kollokviumok június hó 11-től június hó 20-ig folytak le.

3. Az évzáró ünnepélyt június hó 24-én tartottuk meg az előljáróság, hallgatónk és a kolozsvári gyülekezetek tagjainak nagyszámú részvéte mellett. A „Jövel szent lélek Úristen!” kezdetű dicséret éneklése után Püspök Úr imádkozott s I. Péter 3:15 versek alapján végezte az igehirdetést, amely nemcsak erőteljesen, de személyszerint szólott a hallgatókhoz és a vezetőkhöz és az egész gyülekezethez. Ezután a jutalmak osztattak ki, majd az Ifjúsági Egyesület elnöke és az I. K. E. alelnöke olvasták fel évi jelentésüket, amelyekből örömmel vettük tudomásul, hogy ifjúságunk úgy az önfegyelmzés, mint a különféle gyülekezeti és szeretet-munkák terén évről-évre fokozódó odaadással és engedelmes szolgálatkészséggel dolgozik. A Jelentések az Értesítő második felében olvashatók. Az ifjúsági Jelentések után következett *dr. Tavaszy Sándor* igazgató évzáró beszéde. Ennek is teljes szövege az Értesítő első felében szószerint olvasható.

4. Intézetünk tanárai az 1927—28. tanévben is kivették részüket az Anyaszentegyház munkájából. Nem volt az egyházkerületben egyetlenegy nagyobbzású és egyetemesebb jelentőségű egyházmegyei, vagy gyülekezeti ünnepély, vagy konferencia, amelyen az intézet valamelyik tanára igehirdetésével, előadásával részt nem vett volna. Ezekben a munkákban különösen vezetett *dr. Imre Lajos*, aki mint egyházke-

rületi belmissziói előadó főképpen az ifjúsági munkáknak, de általában minden belmissziói munkának lelki irányítója és vezére volt.

Az akadémiai istentiszteleteket az egész tanéven át minden vasárnapon megtartottuk. A Főtiszteletű Püspök Úr és az intézet professzorai felváltva hirdették az Isten igéjét a hallgatók teljes száma és az egész tanéven át hűségesen kitartó nagyszámú gyülekezet előtt. Az akadémiai istentiszteletek a következő program szerint folytak le:

1. 1927. október 31-én d. e. a reformáció ünnepélyén dr. Imre Lajos hirdette az ígét.

I.

Kettős fundamentum.

2. November 13. A megtartó reménység. Róm. 8, 20—24/a. Dr. Makkai Sándor püspök.

3. November 20. A győzedelmes hit. I. Ján. 5, 5. Dr. Kecskeméthy István.

II.

Vissza az elhagyott otthonba.

Adventtől Karácsonyig.

4. November 27. El az atyai házból. Luk. 15, 11—13. Úrvacsoraosztással. Dr. Tavaszy Sándor.

5. December 4. Idegenben. Luk. 15. 14—16. Dr. Imre Lajos.

6. December 11. Honvágy. Luk. 15.17. Dr. Gönczy Lajos.

7. December 18. Hazafelé. Luk. 15. 18—28/a. Maksay Albert.

8. Dec. 25. Karácsony 1. napja. Elébe jött atyja. Luk. 15. 20/b. Dr. Makkai Sándor.

Krisztus triumphator. — Új év napjától pünköstig.

I. Készülődés a harcra. Január 1.—február 19-ig: Epifánia nyolc vasárnapja.

II. A harc. Február 6—április 6-ig: böjtfő vasárnaptól Nagypéntekig.

III. A diadal. Április 8—Május 17-ig: Húsvétől Áldozócsütörtökig.

I. Készülődés a harcra.

9. Január 1. A seregyűjtés. Máté 11. 28. Dr. Tavaszy Sándor.

10. Január 8. Az imádság fegyvere. Máté 7, 7—8. Dr. Imre Lajos.

11. Január 15. Az engedelmesség fegyvere. Luk. 22, 42. Dr. Kecskeméthy I.

12. Január 22. A példaadás fegyvere. Máté 5, 16. Dr. Gönczy Lajos.

13. Január 29. A türelem fegyvere. Máté 5, 43—47. Dr. Nagy Géza.

15. Február 12. A szolgálat fegyvere. Máté 20, 25—28. Dr. Tavaszy Sándor.

16. Február 19. A békesség fegyvere. János 14, 27. Dr. Makkai S. püspök.

II. *A harc.*

Február 26-tól április 6-ig. Böjtfővasárnaptól Nagypéntekig.

17. Február 26. Böjtfő. Úrvacsora. A hadüzenet. Máté 10:34—36. Dr. Kecskeméthy István.

18. Március 4. Az önzés ellen. Máté 10:37—39. Dr. Nagy Géza.

19. Március 11. A megalkuvás ellen. Máté 6:24. Maksay Albert.

20. Március 18. A képmutatás ellen. Máté 23:27—28. Dr. Gönczy Lajos.

21. Március 25. Az öniség ellen. Lukács 18:9—14. Dr. Tavaszy Sándor.

22. Április 1. Virágvasárnap. Ellened. Máté 4:17. Dr. Makkai Sándor püspök.

23. Április 6. Nagypéntek. Éretted. Lukács 23:34a. Dr. Imre Lajos.

III. *A diadal.* (Húsvétől áldozócsütörtökig.)

24. Április 22. A győzelem kihirdetése. Máté 28, 18. Dr. Gönczy Lajos.

25. Április 29. A meggyőzött bűn. Kolosse 2, 13—14. Maksay Albert.

26. Május 6. A meggyőzött ember. Róm. 14, 7—9. Dr. Kecskeméthy István.

27. Május 13. A meggyőzött világ. Róm. 8, 35—39. Dr. Nagy Géza.

28. Május 17. (Áldozócsütörtök.) Krisztus triumphator. Márk 16, 19. Dr. Tavaszy Sándor.

Akadémiai estélyt ebben a tanévben csak kettőt tartotunk, miután zongora hiányában, zeneszámokat nagyon nehezen tudtunk összeállítani. Elérkezett az ideje annak, hogy az ifjúsági énekkart és zenekart is jobban meg kell szerveznünk.

5. Intézetünk tanárai közül hárman u. m. *dr. Imre Lajos, Maksay Albert* és *dr. Tavaszgy Sándor* résztvettek a Presbiteri Világszövetség keleti tagozatának szeptember hó 4—13-án tartott budapesti nagygyűlésén és pedig az előbbi kettő hivatalos minőségben, mint az egyházkerület képviselői. Résztvettünk továbbá az egyházkerület által rendezett Református Nagygyűlésen Brassóban, ahol úgy a lelkészi kurzuson, mint a konferenciákon és estélyeken az előadók főképpen intézetünk tanárai közül kerültek ki. Képviseltette magát tanári karunk és előljáróságunk néhai Ferenc József püspök temetésén február 21-én.

6. Mint új dologról kell beszámolnom arról, hogy az 1927—28. tanévben egyházkerületünk ismét a kezébe vetté a tanárnevelés ügyét az új Szabályzat intézkedéseinek megfelelően. Ebben a tanévben tíz theologus-tanárjelöltje volt intézetünknek, akiknek összes díjait az egyházkerület viselte. Theologusok voltak, amennyiben heti 8—10 órán át hallgattak theologiai előadásokat és résztvettek mindazokban a nevelői alkalmakban, amelyeket az intézet végzett. Egyébképpen megfelelő óraszámban hallgatták szaktárgyaikat a helybeli román egyetemen.

7. Intézetünket ennek az évnek folyamán is több kiváló külföldi hittestvérünk látogatta meg. Április 8-án meglátogatták intézetünket *dr. Weatherhead* úrnak, az egyesült szabad egyház moderátorának vezetése alatt *Webster*, egyházunk régi barátja, *W. Buist* úr és *Jeffery* skót lelkész. Ugyancsak április hónapban, 23-án érkezett Kolozsvárra *Hepp* amsterdami egyetemi professzor úr, mint intézetünk vendége s három napot töltött, kísérőjével *Horváth László* lelkésszel együtt a mi körünkben. Úgy tudományos előadásával, mint a nagyközönség számára tartott bizonyágtételével és igehirdetésével sok áldott indítást adott mindnyájunknak. Nagyon boldogok voltunk, hogy a holland szigorú református egyház eme kiváló dogmatikusával személy szerint való barátságot köthettünk. Május hó 8-án meglátogatott *dr. Charles S. Mac Farland* úr az amerikai keresztyén egyházak szövetségének vezetőtitkára s aznap este igen érdekes előadást tartott ifjúsá-

gunk előtt az amerikai egyházak szociális munkájáról. Május 16-án pedig *R. Will* és *H. Strohl* strassburgi egyetemi tanárok látogattak meg, akik az utolsó öt évben ismételten tanujelét adták irántunk való barátságunknak azért, hogy hallgatóink számára stipendiumokat biztosítottak. Strohl professzor érdekes előadást tartott a francia protestántizmusról.

B) Fegyelem. Oktatás és nevelés.

a) Fegyelem.

Az intézet tanárai közötti jóviszonyt egyetlen eset befolyásolta rövid időre, egy bizonyos irodalmi művel szemben elfoglalt ellenmondó állásfoglalás következtében. A felmerült ellentétek csak tisztázták az egymással szemben érzett indulatot s az együttműködésre csak jótékony befolyást gyakoroltak.

Az ifjúság között több esetben merültek fel fegyelmi esetek a legtöbb esetben az ifjúság egyetemeres erkölcsi ítélkezése követelte a fegyelmi vizsgálatok bevezetését és lejárátását. Tanári Karunk az ifjúsági becsületbíróságok ítéleteit valamennyi esetben helybenhagyta. (Idevonatkozólag utalunk az igazgatói évvzáró beszédre.)

b) Oktatás.

I. A tanárok irodalmi munkásságáról e tanévről a következőket jelentjük:

1. *Dr. Kecskeméthy István:* Szerkesztette a „Kis Tükör“-t, abban jelentek meg ébresztő cikkei, bibliamagyarázatai, rövidebb tanulmányai. Önállóan megjelent füzete: „A Deuteronomium bevezetése“, rövid kommentár és vallástörténeti tanulmány.

2. *Dr. Tavaszy Sándor:* a „Református Szemle“ felelős, az „Út“ egyik szerkesztője. Több cikket, tanulmányt írt az általa szerkesztett lapokon kívül a „Kálvinista Világba“ „Az egyház református dogmatikai felfogása“ cím alatt nagyobb tanulmánya jelent meg a Brassói Református Nagyhat Emlékkönyvében. Önállóan megjelent „Mi a filozófia?“ című könyve Kolozsvárt, 1928. Minerva kiadásában.

3. *Dr. Imre Lajos:* az „Út“ felelős szerkesztője, az „Ifjú Erdély“ című ifjúsági lapnak főszerkesztője, a „Református Szemlé“-nek munkatársa. Tudományos és az egyházi élet kér-

déseire vonatkozó cikkei e lapokban jelentek meg. „A modern nevelés iskoláinkban“ című előadása a Brassói Nagyhét Emlékkönyvében. „A modern paedagógiai rendszerek kritikája“ című tanulmány sajtó alatt van. Szerkeszti a „Magyar Ifjúság Könyvtárát“ (Minerva kiadás).

4. *Dr. Gönczy Lajos*: „Az Én Kicsinyeim“ című gyermek traktátus szerkesztője. Cikkei jelentek meg a „Református Szemlében“, „Az Út“, „Kálvinista Világ“, „Ifjú Erdély“, „Harangszó“ című lapokban. „A református egyház kultusza“ című előadása a Brassói Nagyhét Emlékkönyvében, valamint külön lenyomatban.

5. *Dr. Nagy Géza*: Egyháztörténeti tanulmányai a Brassói Nagyhét emlékkönyvében, „Az Út“ és a „Kálvinista Világ“ című folyóiratokban jelentek meg. Kisebbségi cikkek a „Református Szemlében“ és a „Harangszó“ című néplapban.

6. *Maksay Albert*: szerkesztette a „Kálvinista Világ“ című református egyháztársadalmi folyóiratot. E lapba, továbbá a „Református Szemlébe“ és „Az Útba“ írt cikkeket és elmélkedéseket. A Brassói Nagyhét Emlékkönyvében egy tanulmánya jelent meg „A lelki egyház az újszövetségben“ cím alatt.

Mellékfoglalkozást a tanárok közül igazgatótanácsai engedéllyel dr. Kecskeméthy István folytatott, mint a Gazdák és Tanítók takarékpénztárának igazgatósági elnöke.

II. Tanulási eredmény.

Az első félévet jeles eredménnyel végezte 6 első, 7 másod-, 4 harmad- és 3 negyedéves; jó eredménnyel: 25 első, 12 másod-, 7 harmad-, 17 negyedéves; elégséges eredménnyel: 9 első-, 14 másod-, 10 harmad- és 18 negyedéves; 1 tantárgyból elégtelent kapott 10 első-, 3 másod-, 4 harmad- és 1 negyedéves; 2 tantárgyból elégtelent kapott 1 másodéves (később javítottak). Nem kollokvált igazolt betegség miatt 1 tantárgyból 1 harmadéves, 2 tantárgyból 1 első, 1 másod- és 1 negyedéves hallgató; semmiből nem kollokvált 2 harmad- és 2 negyedéves.

A második félév tanulmányi eredménye a következő: jeles 4 első-, 2 másod-, 4 harmad- és 3 negyedéves; jó: 17 első-, 13 másod-, 6 harmad- és 17 negyedéves. Így a tanévet szabályszerűen elvégezte 138 hallgató. Elégtelen osztályzatot kapott: 1 tantárgyból 7 első-, 2 másod- és 1 harmadéves; 2 tantárgyból 1 harmadéves. Nem kollokvált 2 tárgyból 1 harmadéves,

több tárgyból 6 első- és 1 másodéves, semmiből sem kollokvált: 2 első-, 4 másod-, 6 harmad- és 4 negyedéves. Elmaradtak száma: 26. Ezek elfogadható okok esetén pótkollokviumot tehetnek szeptember hónapban. A második félév folyamán 1 elsőéves hallgató kimaradt.

A kollokviumok eredményéről a következőkben számolhatunk be az 1927—28. tanév I. és II. félévéről:

Évfolyam	I. év		II. év		III. év		IV. év		I-IV. év	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Beiratkozott	53	52	38	38	31	31	44	44	166	165
Jeles	6	4	7	2	4	4	3	3	20	13
Jó	25	17	12	13	7	6	17	17	61	53
Elégséges	8	15	14	16	10	11	18	20	50	62
Elégtelen 1 tárgyból	10	7	3	2	4	1	1	—	18	10
Elégtelen 2 tárgyból	—	—	1	—	—	1	—	—	1	1
Elégtelen több tárgyból	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nem kollokvált 1 tárgyból	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Nem kollokvált 2 tárgyból	1	—	1	—	—	2	1	—	3	2
Nem kollokvált több tárgyból	2	6	—	1	3	—	2	—	7	7
Nem kollokvált minden tárgyból	—	2	—	4	2	6	2	4	4	16
Kimaradt	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1
Meghalt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen :	53	52	38	38	31	31	44	44	166	165

III. *Vizsgálatok*: Theologiai alapvizsgálatot az idén háromszor tartottunk és pedig: 1. 1927. szeptember 28-án javító- és pótalapvizsgát tartottunk, amelyre 11 ifjú jelentkezett, kik közül *jelesen* képesítettett 2, *jól* képesítettett 1, *elégségesen* képesítettett 7, három hó múlva tehető javítóra utasított 1.

2. Javító- és rendkívüli alapvizsgálatot tartottunk 1927. december 15-én, melyre 10 hallgató jelentkezett, kik közül javító-alapvizsgálatot tett *jó* eredménnyel: 2, *elégséges* eredménnyel: 4. Teljes vizsgát tett: 3, akik közül *jól* képesítettett: 1, *elégségesen*: 1, három hó múlva tehető javító alapvizsgálatra utasított: 1.

3. *Rendes alapvizsgálatot* tartottunk 1928. június 21—22 napjain, melyre 34 hallgató jelentkezett, kik közül *jelesen* képesítettett: 7, *jól* képesítettett: 9, *elégségesen*: 11, három hó múlva tehető javító vizsgálatra utasított: 6. Javított *elégséges* eredménnyel: 1.

Minősítő vizsga.

Theol. Szabályzatunk 79. §-a alapján 1928. június 23-án minősítő vizsgálatot tartottunk, melyre 36 I. éves hallgató állhatott elő (15-ön részint elhagyott kollokviumaik, részint elégtelen osztályzatuk miatt csak szeptemberben állhatnak elő). A vizsgáztató bizottság mind a 36 ifjút a II. évfolyamra felveshetőnek nyilvánította.

Theologiai szakvizsgálatot az idén háromszor tartottunk és pedig: 1927. október 4—6 napjain, melyre 18 hallgató jelentkezett, kik közül 1-et nem bocsáthattunk vizsgára, a többi 17 hallgató közül *jelesen* képesített 1, *jól* képesített 5, *elégségesen* képesített 8, három hó múlva tehető javító vizsgálatra utasított 3.

2. 1928. január hó 5. napján javító I. lelkészképesítő vizsgálatot tartottunk, melyre 3 hallgató jelentkezett, kik közül *elégséges* eredménnyel javított 3.

3. Rendes I. lelkészképesítő vizsgálatot tartottunk 1928. június 25—27-én, melyre 21 hallgató jelentkezett, kik közül *jelesen* képesített 2, *jól* képesített 8, *elégségesen* képesített 7, három hó múlva tehető javítóra utasított 4.

Az 1927—28. tanévben tartott vizsgálatok kimutatása.

	Theol. alapvizsga			Első lelkészképesítő vizsga		
	1927. IX. 23	1927. XII. 15	1928. VI. 21-22	1927. X. 4-6	1928. I. 5	1928. VI. 25-27
Vizsgára jelentkezett	11	9	34	18	3	21
Írásbelije alapján visszautasított	—	—	—	1	—	—
Visszalépett	—	—	—	—	—	—
Vizsgára állott	11	9	34	17	3	21
Összesen :	11	9	34	17	3	21
Jeles	2	—	7	1	—	2
Jó	1	1	9	5	—	8
Elégséges	7	7	12	8	3	7
Elégtelen 1 tárgyból	1	1	4	3	—	4
Elégtelen 2 tárgyból	—	—	2	—	—	—
Elégtelen több tárgyból	—	—	—	—	—	—
Összesen :	11	9	34	17	3	21

Külföldön tanultak: Fülöp Ferenc Utrechtben; Deák Judit Kölönté Tibor, Pálffy Károly Párisban; Kerestely József Montpellierben; Kovács Zoltán Zürichben; Babos Sándor Basalben; Szabó Endre Genfben és Péter Endre Edinburgban; Molnár Margit Strasbourgban; Nagy Ottó és Tökés Tibor Basalben.

c) Órarend és elvégzett tananyag az 1927/28 évben.

1. *Héber nyelv:* I—II. félévben az I. évesek számára heti 3 órán: hétfő 9—10, szerda 8—9, péntek 9—10. Előadta: Dr. Kecskeméthy István. I. félévben: elemi ismeretek, olvasás, nevek különböző csoportjai, névragozás, névmások, praepositíók és az erős gyökű igék. II. félévben a gyengegyökű és rendhagyó igék, számnevek a Gen. I 1—IV:8 olvasása és magyarázata alapján gyakorlatilag.

2. *Ó-szövetségi exegesis:* a Deuteronomium I—XI. fejezetében levő krónikás énekek fordítása, szövegkritikája, nyelvtani, történeti és theologiai fejtegetése. Mindkét semesterben a II—IV. évesek számára heti 3 órán: hétfő 11—12, szerda 9—10, péntek 10—11. Előadta: Dr. Kecskeméthy István.

3. *Ó-szövetségi vallástörténet:* Vallástörténeti áttekintés után a választott nép kialakulásának története, Izrael népies vallásának ismertetése, a prófétai vallás és irodalma, Amós, Hóseá, Jesajah, Mikah, Cefanja, A Deuteronomium, Náhum, Jeremia az I. félévben.

II. félévben: Izrael papi vallása és irodalma: Ezékiel, Deuterójesajah, Haggai, Zekarjah, Maleáki, Tritó és Tetartojesajah, Ezra törvénykönyve, Ezra és Nehemia könyve. A zsidó vallás és irodalma: a) a persa korban, némely zsoltárok, Krónika, Példabeszédek; b) a görög-egyptomi korban: Habakuk, Jonah, Ruth, Szirá Jézus és Tóbit, a Predikátor és Jób. Az új zsidó vallás és irodalma: A makkabeusok, Dániel könyve, Enókh könyvének állapotokalypsise, Obadjah Deutero- és Tritozekarjah, Jóél; a farizeusok, Judit és Eszter könyve: a zsidó állam vége; az új zsidó vallás theológiája. Mindkét félévben heti 3 órán: hétfő 10—11, szerda 10—11, péntek 10—11 a III—IV. évesek számára előadta: Dr. Kecskeméthy István.

4. *Görög nyelv:* Görög betűk, olvasás, névragozás, névmások, számnevek, melléknév fokozás, rendes és rendhagyó igék hajlítása, a mondattan elemei Márk evangéliuma I:1—

IV : 9 olvasása kapcsán. Egész évben heti három órán (hétfő: 8—9, csütörtök: 10—11, péntek: 12—1) az I. évesek számára előadta: Maksay Albert.

5. *Új-szövetségi exegesis*: A Galata levél és a pásztori levelek olvasása, fordítása és magyarázata. Egész évben heti 3 órán (kedd: 8—9, szerda: 8—9, csütörtök: 12—1) a II—IV. évesek számára előadta: Maksay Albert.

6. *Új-szövetségi szeminárium*: Az új-szövetségi apokrifusok ismertetése, nyelvtani és fordítási gyakorlatok a szinoptikus evangéliumokból vett szövegek alapján. Egész évben heti 2 órán (szerda: 3—5) a II—IV. évesek számára. Vezette: Maksay Albert.

7. *Magyar református egyháztörténet*. Egyházunk története a keresztyénség megszilárdulásától a budai zsinatig (1791). Egész évben heti 2 órán: szerda 3—5 az I. évesek számára. Előadta: Dr. Nagy Géza.

8. *Egyetemes keresztyénség története*: A hanyatló középkor és a reformáció története Kálvin haláláig (1564). Egész évben heti 1 órán: csütörtök 11—12, a II. évesek számára. Előadta: Dr. Nagy Géza.

9. *A protestántizmus története*: A protestáns hitélet, theol. tudomány és belmissziói mozgalmak története, a külső történeti események kapcsán az augsburgi békétől (1555) a német protestáns egyházak uniójáig (1817). Egész évben heti 3 órán: szerda 5—6, csütörtök 8—10 a III—IV évesek számára előadta: Dr. Nagy Géza.

10. *Históriai szeminárium*: Luthér, Zwingli és Kálvin kisebb iratainak ismertetése, olvastatása és feldolgoztatása. Egész évben heti 2 órán: csütörtök 3—5 a II—IV. évesek számára. Vezette: Dr. Nagy Géza.

11. *Theologiai encyclopaedia* mind a két félévben heti 1 órán (kedd: 10—11) az I. évesek számára. Előadta: Dr. Tavasz Sándor.

12. *Hitvallásaink* (Heidelbergi Káté és II. Helvét Hitvallás) ismertetése és magyarázata. Mindkét semesterben heti 1 órán (péntek: 8—9) az I. évesek számára előadta: Dr. Tavasz Sándor.

13. *Filozófiai gondolkodás története*. Heti 2 órán (hétfő: 10—11, péntek: 11—12) mind a két félévben az I—II. évesek számára előadta: Dr. Tavasz Sándor.

14. *Vallásfilozófia*. Heti két órán mind a két félévben (hétfő: 9—10, péntek: 9—10) a II. évesek számára. Előadta: Dr. Tavaszgy Sándor.

15. *Keresztyén Ethika*. Mind a két félévben heti 3 órán (kedd: 9—10, szerda: 11—12, csütörtök: 10—11) a III—IV. évesek számára előadta: Dr. Tavaszgy Sándor.

16. *Filozófiai szeminárium* az önként vállalkozóknak mind a négy évfolyam számára heti 2 órán (hétfő: 3—5) a II. félévben: Vezette: Dr. Tavaszgy Sándor.

17. *A Szentírás tartalma ismertetése* (egyres részek könyv nélküli megtanulása, a könyvek tartalma és olvasatása útján): Mindkét semesterben heti 2 órán: szerda: 12—1, csütörtök 12—1) az I. évesek számára. Előadta: Dr. Imre Lajos.

18. *Neveléstan*. Mind a két félévben heti 2 órán (szerda: 10—11, csütörtök: 9—10) a II. évesek számára. Előadta: Dr. Imre Lajos.

19. *Poimenika*. A lelki gondozás és gyülekezeti munka elmélete. Mind a két félévben heti 2 órán (hétfő: 10—11, csütörtök: 11—12) a III—IV. évesek számára. Előadta: Dr. Imre Lajos.

20. *Katechetikai tanítási gyakorlatok*. Az elemi iskola IV. osztályában vallástanítás, bírálat és kérdések megbeszélése. Mind a két félévben heti 4 órán (hétfő: 8—10, péntek: 8—10) a III—IV. évesek számára. Vezette: Dr. Imre Lajos.

21. *Neveléstörténeti szeminárium*: (Locke J. „Gondolatok a nevelésről“ című munkája feldolgozása és vele kapcsolatosan a kérdések megbeszélése). Mind a két félévben heti 2 órán (hétfő: 12—1, péntek: 12—1), a II—IV. évesek számára. Vezette: Dr. Imre Lajos.

22. *Szónoklati gyakorlat*. Mind a két félévben heti 2 órán (csütörtök: 8—10) az I. évesek számára. Vezette: Dr. Gönczy Lajos.

23. *Homiletika*. Mind a két félévben heti 2 óra (szerda: 11—12, csütörtök 10—11) a II. évesek számára. Előadta: Dr. Gönczy Lajos.

24. *Homiletikai és liturgikai gyakorlat*. Mindkét semesterben heti 2 óra (kedd: 9—11) a II. évesek számára. Vezette: Dr. Gönczy Lajos.

25. *Homiletikai szeminárium*. Mind a két félévben heti 2 óra a III—IV. évesek számára, az I. félévben együtt, a II. fél-

évben külön (III. évnék: kedd: 11—1, IV. évnék: hétfő: 12—1, szerda: 12—1). Vezette: Dr. Gönczy Lajos.

26. *Egyházi ének és zene.* Mind a két félévben I—IV. éveseknek heti 2—2 órán: I. évnék: csütörtök: 3—5, II. évnék: hétfő: 5—7, III. évnék: kedd: 2—4, IV. évnék: péntek: 3—5. Tanította: Nagy Gerő.

27. *Román nyelv.* Mind a két félévben I—IV. éveseknek heti 2—2 óra. I. éveseknek: péntek 4—5 és szombat 8—9, II. éveseknek: péntek 3—4 és szombat: 9—10, III. éveseknek péntek: 2—3 és szombat: 10—11, IV. éveseknek péntek: 5—7. Tanította: Dr. Ionescu Péter (1928. április 15—június 1-ig dr. Pop Sever helyettesítette).

28. *Közegészségtan.* Mind a két félévben külön az I—II. és külön a III—IV. éveseknek, heti 2—2 órán: (III—IV évnék hétfő: d. u. 5—7, I—II. éveseknek: szerda: d. u. 5—7). Előadta: Dr. Török Imre.

29. *Angol nyelv.* Mindkét semesterben kezdőknek és haladóknak heti 2—2 órán: (I—IV. évfolyamnak). Tanították: R. J. Chisholm skót lelkész és Csürös Blanka okleveles tanítónő.

30. *Angol beszélgetés.* Az I—IV. éves hallgatók számára heti 1 órán. Vezette: R. J. Chisholm.

31. *Francia nyelv.* Mind a két félévben kezdőknek és haladóknak heti 2—2 órán: I—IV. évesek számára. Tanította: Dr. Kováts János.

32. *Német nyelv.* Mindkét semesterben, külön a kezdőknek és külön a haladóknak (I—IV. évfolyam) heti 2—2 órán. Tanította: Dr. Császár Károly okl. középiskolai tanár.

c) Nevelés.

1. *Vallásos nevelés.* A vallásos nevelésre, mint belső lélekalkításra ebben az évben is igen nagy gondot fordítottunk. Különösképpen arra igyekeztünk és azért könyörögtünk az Úristenhez, hogy tegye hallgatóinkat alkalmas eszközökké az Ő dicsőségének szolgálatára. Ezért az önfegyelmre való nevelésre különösen nagy gondot fordítottunk. Másfelől egészen világosan áll előttünk, hogy nehéz és súlyos próbák alatt szenvedő egyházunk csak fegyelmezett pásztorok vezetése alatt töltheti be hivatását.

A legtöbb szobában, imádsággal és Szentírásolvasással kapcsolatos esti áhítatot ebben az évben is gyakorolták hallgatóink. A konyiktusban szintén minden reggel volt Igeolvasás és imádság, megelőzően énekléssel. Minden szombaton este a tanárok précest tartottak. Ebben az évben a Jakab és a Péter I—II. leveleket olvastuk és magyaráztuk. Az ifjúság az Ifjúsági Keresztyén-Egyesület rendezésével, a tanárok vezetése alatt, minden szerdán este, hat csoportban bibliaórát tartott. Az akadémiai istentiszteleteket Adventtől Húsvétig tartottuk, két alkalommal Úrvacsoraosztással.

2. *Egészségügyi jelentés.* A theologiai fakultás egészségi állapota a múlt évihez viszonyítva bizonyos fokú javulást tüntet fel. Különösen öröndetes e javulás a tüdőcsucshurutosoknál, kiknek száma a tavalyi 55-ről 25-re csökkent le. Ennek okát általában a lakás és táplálkozási viszonyokban némi javulása mellett a kedvezőbb tavaszi időjárásban találhatjuk meg. Elég nagy számmal jelentkezett az ideges kimerültség is, melyet különösen vizsgák idején a fokozott szellemi munka váltott ki elsősorban tüdőcsucshurutosoknál vagy egyébként is gyengébb alkatuaknál. Ez okból a hallgatók ezen részéből számosan jelentkeztek pihenést, szabadságolást vagy vizsgáik elhalasztását célzó kérésekkel.

A heveny fertőző betegségek közül az influenza 20 esettel, angina 5, mumps 2 esettel került észlelésre. Egyéb bajok közül a szem-kötőhártya gyuladás 2, vakbélgyuladás 1, vesegyuladás, furunculosis, ischyas, tályog 1—1 esettel, szívhaj 3 esettel került vizsgálatra, míg gyomorbélhurut 3, gégehurut 3, aranyér 4, vérszegénység 8 esettel szerepeltek.

Sebészi beavatkozást igényelt 5 eset és pedig 1 vakbélgyuladás, egy vesekő, 2 orrpolyposis, 1 aranyér és egy vállficam.

Függelék.

1. A hallgatók névsora.

I. év.

1 András Gusztáv	29 Kupán István
2 Antal Béla	30 László János
3 Barthos László	31 Lengyel Anna
4 Bárócz János	32 Mátyás Béla (ág. hitv. év.)
5 Benedek Géza theol. tanárj.	33 Molnár Kálmán Józsiás (kilépett 1927. nov.-ben)
6 Benkő Zoltán	34 Molnár Károly
7 Biró Zoltán	35 Nagy Ferenc
8 Csete István Károly	36 A Nagy István
9 Csiky József	37 M. Nagy István theol. tj.
10 Csiszér Sándor theol. tj.	38 E. Nagy István theol. tj.
11 Czirják János	39 Nagy Sándor
12 Demeter Gyula theol. tj.	40 Papp Zsigmond
13 Diószeghy Károly	41 Pethő Mihály
14 ifj. Farkas Jenő	42 Pünkösti Sándor
15 Fekete Aladár	43 Raduch György (ág. hitv. evang.)
16 Gachal János	44 Soós József
17 Geréb Dénes	45 Spörl Rudolf
18 ifj. Györffy Pál	46 Szabó László
19 Jakab Dénes	47 Szabó István theol. tj.
20 Jakab József	48 Szennyey Albert
21 Kali István	49 Székely Béla theol. tj.
22 Kenéz János	50 Szigyártó Albert
23 Kenyeres Lajos	51 Thuróczy László theol. tj.
24 Kiss-Pál József	52 Vajna Jenő (kilépett 1928. februárban)
25 ifj. Kovács Imre	53 Valádi György
26 Kovács József	
27 Kovács Zoltán theol. tj.	
28 Kozma Tibor	

II. év.

1 Ady Béla	20 Kiss Béla (ág. hitv. ev.)
2 Barcsa Sándor	21 Kiss Ernő
3 Bíró Sándor	22 Kiss Jenő
4 Bisztray Sándor	23 Kolumbán Géza
5 Bod László	24 Kovács Géza
6 Boros Ferenc	25 Kristóf György
7 Boros Lajos	26 Kusztós Dénes
8 Cseterky János	27 Máthé István
9 Csiky István	28 Máthé Lajos
10 Czapfalvy József	29 Molnár Rezső (ág. hitv. ev.)
11 Damó Albert	30 Nagy Béla (sepsi)
12 Eördögh József	31 Nagy Béla (zilahi)
13 Fazekas Sándor	32 Orth Imre
14 Gáll István	33 Szabó József
15 Hegyi Péter	34 Szilágyi Károly
16 Hosszu István	35 Szücs István
17 Jancsó Dezső	36 Tatár Mihály
18 Kadácsi Zoltán	37 Teleky József
19 Kántor Dezső	38 Zágony Anna.

III. év.

1 Albu Dezső	17 Lakatos János
2 Alby Béla	18 Mátyás László
3 Bartha Lajos	19 Mentő István
4 Bartha Sándor	20 Miklós Gyula
5 Biró Sándor	21 Molnár Béla
6 Bitay Pál	22 Molnár Margit (külföldre exmittált)
7 Csatlós Mihály	23 Nagy József
8 Csomór György (ág. hitv. evang.)	24 Sebestyén Ádám
9 Deák Judit (külföldre exmittált)	25 Szabó Géza
10 Finta János	26 Szentés György
11 Gazda Lajos	27 Szentgyörgyi Pál
12 Gellért Zoltán	28 Szilágyi László
13 Kádár Imre	29 Szőke Sándor
14 br. Kemény János	30 Teleky Mihály
15. D. Kiss Lajos	31 Tóth Sándor
16 Kovács Sándor	32 Tunyogi András.

IV.

1 Armos Zsigmond	6 Czell Benjámín
2 Balogh Ferenc	7 Eng Fülöp
3 Benedekffy Dániel	8 Fazekas Zoltán
4 Borbáth Dániel	9 Fábrián A. Béla
5 Csép Gergely	10 Fekete János

11 Fikker Ferenc	28 Nagy Zoltán
12 Gavallér Lajos	29 Oroszlán István
13 Gál Viktor	30 Póth Károly
14 Incze László	31 Rédei Károly (ág. hitv. év.)
15 Kassay Géza	32 Sass Kálmán
16 Kántor Ferenc	33 Silai Sándor
17 Kiss Árpád	34 Szabó T. Attila
18 Kiss Bertalan	35 Szabó Géza
19 Kocsis Sándor	36 Szabó Tibor
20 Kolumbán Bendegúz	37 Szentgyörgyi Mihály (I. félévben végzett)
21 Kovács János	38 Székely Sándor
22 Kovács Zoltán (külföldre exmittált)	39 Szilágyi Károly
23 Kovács András	40 Szöcs Sándor
24 Liszkay Kálmán	41 Tamás János
25 Lőrincz Béla	42 Vajda István
26 Mózes András	43 Zsigmond Pál
27 Nagy Sándor (I. félévben végzett)	

2. Elnöki jelentés az „Ifjúsági Egyesület” 1927–28. tanévi munkásságáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Ur! Méltóságos Elöljáróság! Nagytiszteletű Tanári Kar! Tiszteletes Ifjúság! Mélyen tisztelt Közönség!

Gazdag és eredményekkel telt esztendőöt zárunk le a mai nappal. Ha végig tekintek a felettünk elsuhant éven, áldom és magasztalom a Mindenhatót, aki számunkra oly célokat és feladatokat tűzött ki, hogy azoknak megértése, megvalósítása, ifjúságunk tettekre kész komolyságát mutatja. Isten csodálatos kegyelmével közel volt hozzánk, keresett minket: Övé legyen a dicsőség és dicséret, ha az Ő segítségével mi alkothattunk valamit!

Mielőtt azonban vázolnám azon fontos gyakorlati eredményeket és kötelező erővel bíró határozatokat, melyeket az év folyamán hoztunk, legyen szabad rámutatnom egy pár szóval Egyesületünk munkájára. Mindenekelőtt szemmel tartottuk egymásnak hitben való megerősítését, a szeretetközösség mélyítését, különösen igyekeztünk első éves testvéreinket támogatni, hogy itt közöttünk valóban kapják meg, amire lelkük vágyakozott: hitükben erősítést nyerjenek, utaikon vezetőtársat kapjanak, az öntudatos keresztyén életben szolgálni tudja-

nak az Isten dicsőségére. E célt szolgálta az is, hogy egy-egy idősebb testvérünkkel laktak; akik hivatva voltak segítséget nyújtani, példát mutatni. Az egyes szobákban a presbitereink — különösen az év elején — esti áhitatot tartottak, hogy az első éveseket, akik az áhitatok menétét nem ismerték, ebbe is bevezessék.

Feladatunk volt továbbá a rend fenntartása és fegyelmezés, amely — mondhatni — sikerült is. Kisebb jelentéktelen rendellenességek fordultak ugyan elő, — sajnos, éppen felsőbb évesek részéről, — de mindezek dacára meg kell állapítanunk, hogy ifjúságunk élete komoly haladást mutat: megérti a nagy idők követelményeit; érzi hivatásának felelősségét, arra komolyan és alaposan készül. Ifjúsági bíróságunk három ízben ítélt meg fegyelmi ügyben, ítéleteit a Nagytiszteletű Tanári Karhoz terjesztette fel megerősítés végett.

A mind jobban súlyosbodó gazdasági viszonyok Egyesületünk életében is érezhetőek voltak; testvéreink súlyos helyzetén anyagi erőnkhez képest igyekeztünk könnyíteni. Így anyagi támogatásban részesítettük szegénysorsú társainkat, nekik juttatván az Ifjúsági Egyesületünk által kiadott kurzusok írását és másolását, ami kb. 30.000 Leut tett ki. Azonkívül Egyesületünk pénztára külön is segélyezte egyes arra rászorult társunkat.

Nem hagyhatom figyelmen kívül, hogy ifjúságunk egy része, akiknek pedig anyagi helyzete megengedhette volna, anyagi kötelességeinek egyesületünkkel szemben nem a legpontosabban tett eleget, amely körülmény munkánk sikerét gyakran megnehezítette.

Beszámolóim elején utaltam arra, hogy ez évben fontos határozatokat hozott a február első napjaiban tartott konferencia hatása alatt Egyesületünk. Ezeket most nem kívánom részletezni, csupán az egyes határozatokat említem meg:

a) Kimondottuk az „Ifjúsági Egyesület“ kebelében az „Önsegélyző Pénztár“ megalakítását, melynek célja szegénysorsú társaink segélyezése. E célból ifjúságunk mondhatnám súlyos terhet vállalt magára, minden egyes legációból befizet 35%-ot, minden év elején 100 Leut, hogy ezzel jövődő theologus társaink életét megkönnyítse s megnyissa a lehetőségét egy nyugodtabb jövőnek. Az „Önsegélyző Pénztár“ Húsvét után kezdte meg működését, de már ez évben is dicséretre-

méltó munkát végzett: 10 theológus társunkat részesítette segélyben, 15.000 Lev összegben. Mindezt Isten kegyelméből saját szükös, sokszor üres zsebünkből teremtettük elő.

b) Közgyűlésen kimondottuk, hogy a theológusok intenzíven részt óhajtanak venni a szórványok gondozásában s ezt hajlandók végezni úgy a tanulmányi idő alatt, mint a vakáció folyamán is. A munka irányítására az Ifj. Ker. Egyesületet kérte fel a közgyűlés.

c) a végzett növendékek kapcsolatát és kötelezettségeit az intézettel szemben körvonalaztuk: ez évtől kezdve a végzett növendékek jövedelmük 1—2%-át beküldik a Theologia tanulmányi alapja gyarapítására. Egy levelező-tudósító lap megindítását is kimondottuk, azzal a szándékkal, hogy ez idővel egy tudományos szaklappá fejlődjék;

d) theologiai irodalmunk megszervezésére hoztunk határozatot;

e) az Ifjúsági Egyesület kimondja, hogy a külmisszió gondolatát magáévá teszi és nem szűnik meg azt propagálni;

f) a theológus ifjúság felajánlja szolgálatait az Egyházkerületi Tratterjesztésnek s minden erejével azon lesz, hogy annak kiadványait mindenki előtt ismeríté tegye s ezáltal hittestvéreinket a ponyva-irodalmi termékek helyett, építő erejű, nemesen szórakoztató könyvekkel lássa el.

Ime ezek azok a határozatok, melyek kétségtelenül bizonyítják, hogy ifjúságunk át van hatva attól az eszmétől, hogy a mai időkben egy kálvinista theológus ragadjon meg minden alkalmat, amely megsegíti, alkalmassá teszi Isten szent erejével arra, hogy itt Erdélyben kálvinista gyülekezetek pásztora, óráhója legyen!

Ifjúsági egyesületünk tagjai majdnem teljes számmal tagjai az I. K. E.-nek, ezenkívül Egyesületünkön belül működött egy „Önképzőkör“, valamint egy „Ének és Zeneegyesület“. Az Önképzőkör munkájáról beszámol az önképzőkör elnök, én az utóbbi munkáját kívánom belefoglalni jelentésembe. A „Zenekar“ kimondotta egy klasszikus műsikával foglalkozó zenekar felállítását, illetve felújítását, Kovács András IV. éves theol. vezetése alatt. Ez a „Zenekar“ csupán az első félévben működött. Nyilvános szereplésben kétszer vett részt. Működött egy „Vegyes Énekkar“ e „Zenekortól“ függetlenül szintén Kovács András vezetése alatt. E Ve

gyeskar“ megalakulásától kezdve szép eredménnyel és állandóan működött június 7-ig. Megjegyezni kívánom, mint egy szomorú tény, hogy a theologus férfikar évek óta csak vegetál; sajnálatos dolog, hogy nálunk, ahol egy kiváló hatalmas hanganyag van, parlagon hever. Meg kellene jövre minden eszközt ragadni, hogy a férfikar megalakulhasson és megillető helyét elfoglalhassa az erdélyi dalárdák között. Köszönettel tartozunk az Erdélyi Helikón vezetőségének, különösen pedig gróf Bánffy Miklós és báró Kemény János uraknak, hogy a kiadásában megjelenő Szépművés Céh által kiadott könyvsorozatból ifjúsági könyvtárunk gyarapítására II drb. könyvet adott s a további kiadványokat is kilátásba helyezte.

Ime ezekben számolhatok be ez évi munkásságunkról és az eseményekről. Igyekeztünk kötelességünknek eleget tenni; gyarlóságaink voltak, hiszen emberek vagyunk, de meg volt bennünk az akarat a jóra. A kezdet nehézségeivel küzdünk ugyan, de hisszük, hogy az Isten diadalra juttatja céljainkat s mind erősebb, komolyabb, nemesebben gondolkodó, hűségesebben sáfárkodó ifjúság kerül ki az aratásra.

A Minden Kegyelem Istene adjon erőt erre!

Lászkay Kálmán,
az „Ifjúsági Egyesület“ elnöke.

3. A Kolozsvári Ref. Theol. Fakultás Ifjúsági Egyesületének évről-évről jelentése az 1927—28. tanévről.

Főtiszteltű és Méltóságos Püspök Úr! Méltóságos Elnökség! Nagytiszteltű Tanári Kar! Tiszteltes Ifjúság! Mélyen tisztelt Közönség!

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület nevében állok itt, hogy az elmúlt tanévben végzett munkánkról jelentést tegyek. Egyesületünk e határkövével, míg Istennel szemben alázatos hálaadással állunk meg, e világ felé, e helyen is bátran teszünk bizonyosságot, hogy Isten ezt az egyesületet életre, az Ő országát szolgáló Anyaszentegyházunkban megáldott munkára választotta. Szeretném, hogy míg a szokott módon részben ismert adatokat felolvasok, mindenki látná meg ezek mellett Isten hatalmas és kegyelmes kezét.

Az 1927. október 15-én tartott alakuló közgyűlés válasza-

tásai alapján ez évi munkákat a következő tisztikar vezette. Elnök: *Dr. Imre Lajos*; alelnök: *Borbáth Dániel*; főtitkár: *Sass Kálmán*; főjegyző: *Kiss Bertalan*; pénztáros: *Biró Sándor* (III.); ellenőr: *Mátyás László*, szövetségi alelnök: *S. Nagy Béla*; szövetségi megbízott: *Borbáth Samu*; bibliaköri titkár: *Szöke Sándor*; missziói titkár: *Kovács Géza*, szociálisköri titkár: *Benedekffy Dániel*; könyvtáros: *Biró Sándor* (II.); játékkerem felügyelő: *Ady Béla*; választmányi tagok: *Kiss Erzsébet*, *László József*, *Fekete János*, *Nagy Zoltán*, *Albu Dezső*, *Kovács Sándor*, *Szentés György*, *Fazekas Sándor*, *Orth Imre*, *Molnár Károly*, hivatalánál fogva a választmány tagja *László Dezső* utazó titkár.

A tagok száma ez évben szaporodást mutat. Az év elején 185 tagja volt egyesületünknek, jelenleg 207-re emelkedett. Ebből 147 rendes tag, 60 senior tag.

A munka ez évben is a régi körökben folyt.

A bibliakörökben a jelentések szerint az élet elevebb volt. 6 theologus bibliakör működött 132 beiratkozott taggal. A tagok 66% rendszeren látogatta a hetenkénti összejöveleteket. Az egyetemi hallgatók bibliakörét kb. 24 tag látogatta rendszeren. Eleveenség tekintetében ez utóbbit kell kiemeljük. Bibliaköreink nehézségeit, két e célból összehívott konferencián beszélggettük meg. Mindkettőnek felfrissítő hatása megmutatkozott. A köröket vezető professzor uraknak az egyesület nevében is hálás köszönetet mondok.

Missziói körünk ez évben különösen Kolozsvárt tudott áldott munkát végezni.

Itt a külvárosokban kezdett missziót kell kiemelnem. A Tordai-úton, a Fellegvárbán és a Donát-úton kezdődött meg a munka. Legszebb eredményt ez utóbbi ért el. Ármos Zsigmond vezetésével itt egy kis gyülekezet is alakult. Az összegyűlt adományokból bérelt imaházukat e hó 17-én szentelték fel. Az I. K. E. kolozsvári inas missziója kevesebb sikert mutatott. Úgy a megindított inas bibliakört, mint a részükre beállított könyvtárt, olvasó és játék termet kevesen látogatták.

A vidéki ifjúsági bibliakörökkel — melyek nagyrészt 5—6 évvel ezelőtt egyesületünk tagjai alapították — a kapcsolat ez évben is szoros volt. Az utazótitkárt úgy munkásokkal, mint pénzzel támogattuk. Jelenlegi nyilvántartásban a következő bibliakörök vannak:

Erdélyi egyházkerületben: középiskolás 43, iparos 8, földműves 4, vegyes 5.

Királyhágómelléki egyházkerületben: középiskolás 4, iparos 2, földműves 1, vegyes 4.

A székelyudvarhelyi tavaszi konferencián 173 ifjú vett részt.

Missziói körünk az utóbbi hónapokban a vidéki szörványok gondozására is lépéseket tett. E most induló munkáról részletesen még nem számolhatok be.

Végül e kör munkájánál kell felemlítenem, hogy május 22-én egy külmissziót ismertető estélyt tartottunk.

Amíg bibliaköreink csendjében a magunk lelki nehézségei tárultak elénk s Isten színe előtt baráti lélekkel ezekről beszélgettünk, addig missziói munkánkban népünk szomjúhozását kellett meglátnunk. A külvárosi gondozatlan hívek, a lelkileg gondozatlan inasok és diákok hangosan hirdetik: az aratni való sok, de a munkás kevés.

Munkánk harmadik területe, a *szociális körünk*, az idén még jobban megtalálta munka alkalmait. Ez évben is tartott egy megbeszélést „magyarságom és keresztyénségem“ címen. Templomi ünnepélyeket úgy Kolozsváron, mint vidéken nagy számmal rendezett, ezek mellett Kolozsváron három nagyobb-szabású estélyt, melyek jövedelméből végezte e körünk ez évben megindított főiskolás diáksegély akcióját. 24.985 lei segélyt osztottunk ki 20 főiskolás között. Egyeseknek lakását fizettük, mások havi vagy gyors segélyt kaptak. A tavaly beindított vak gyermekek közti munka tovább folyt. Hetenként több tag, több órát foglalkozott a gyermekekkel. Hasonló módon indult meg a szegények házában és a menhelyeken a lelki és anyagi gondozás.

A *diákszövetségekkel* ez évben is fenntartottuk kapcsolatainkat. A Világdiákszövetség Luhakovici délkelet-európai konferenciáján két taggal képviseltettük magunkat. A romániai két testvér egyesülettel őszi országos konferenciánkat Törösváron tartottuk meg 1927. augusztus 28—szeptember 6. közt. A cöldüresani orthodox konferencián, melyet a bukaresti szövetség rendezett, meghívás alapján képviseltettük magunkat. Hasonlóan a M. E. K. D. Sz. és S. D. G. diákszövetségek konferenciáin is. Egyesületünket április hónapban 5 német diák meglátogatta. Egy összefüggő munkáin-

kat különösen ismertettük. E szövetségekkel állandó levelezést tartunk fenn.

Senior-osztályunk tagjaival csak levélbeli összeköttetést tarthattunk fenn. Ez évben elmaradt senior konferenciánkat a nyári ifjúsági konferenciával kapcsolatban fogjuk megtartani. Ez osztály jövőjére e találkozástól sokat várunk.

Az egyetemi hallgatók csoportja állandóan erősödött. E testvéreink ez évben már aktív részt vettek ifjúsági bibliakörök vezetésében, a konferenciák rendezésében és vezetésében, szociális és egyéb munkáinkban. Itt említem meg, hogy Laczka József gyógyszerésztan hallgató tagtársunk Bukarestben az egyházközség támogatásával a magyar ref. egyetemi hallgatók közt megindította a bibliaköri munkát.

Ifjúsági lapunk, az „Ifjú Erdély“, ez év folyamán rendszeresen megjelenhetett. Örömmel jelenthetem, hogy pár éve állandóan növekedő adósságait, melyek ez év elején 30.400-leit tettek ki, az év végére sikerült letörleszteni. Jelenleg folyó számlái tehermentesek.

Irattejesztésünk lendülete ez évben is fokozódott. Forgalma a tavalyinak több mint kétszerese. Ez évi forgalma 283.667.50 Lei, évi vagyon növekedés 55.958.42 Lei, összes vagyon 105.536.82 Lei.

Az *Élőkönyvek* sorozatában ez évben három füzet jelent meg. 7. szám: dr. Móricz Miklós: Ghandi, a Nagy Lélek, 8. szám: Mimóza, egy indiai leány története és a Zengjen Hálaének II. bővített kiadása.

Könyvtárunk állománya 90 drb. Gyarapodás 10 drb.

Pénztárunk állása a következő: bevétel 35.122.25 Lei, kiadás 21.145.25 Lei, vagyon 13.977 Lei.

Ez röviden összefoglalva egyesületünk munkája, de most is megvalljuk, hogy ez nem a mi munkánk, mert Isten lelke végezte ezt erőtelen eszközök által. Vannak eszközök, melyeket a rozsdá mar, mert nem használják. Mi azzal a fénnel, erővel és étellel lelkünkben, mely munkaterületeinkről sugárzott vissza reánk, boldogan áldjuk az Istent, hogy minket gyarlóságunk dacára is munkára méltóztatott.

Legyen a hála és dicsőség az övé, minden időben.

Borbáth Dániel,
e. i. alelnök.

Pályahirdések és jutalmak az 1928—29. tanévre.

1. *A héber nyelvből* az I. éveseknek: szóbeli nyílt verseny a legjobb haladást tanúsítónak jutalma a gróf Teleki-alapítványból 64 lei. A verseny anyaga az egész évi anyag és a Deuteronomium I. fejezete.

2. *Tudományos irodalmi pályatételek* a Szász Domokos és Teleki-alapok összevont kamataiból, ezúttal a *systematika-theológiából*: Szikszay György: Természeti és keresztyén vallás című dogmatikai munkájának hittani méltatása. Jutalma 1000 lei.

3. *Kerekes András* zilahi vallás tanár ajándékából 200 lei általa kitűzött köv. tételre: Az erdélyi ref. egyház főleg iskolai összeköttetései a schweizi ref. egyházzal kezdettől napjainkig.

4. *A gyakorlati theológiából*: a) A legjobb homilétikai szemináriumi dolgozat írójának és előadójának a Nagy Péter és gróf Teleki-alapból 70 lei; b) Egyházi beszéd I. Péter IV. 1—6. alapján. A Molnár Albert-alapból 40 lei; c) Prédikáció műfordítás (az eredeti benyújtásával) a Nagy Péter-alapból 80 lei; d) Évzáró ima. A Hóry-alapból 20 lei.

5. *A legjobb harmónium-játszónak* nyílt versenyen: a Szász Domokos-alapból 140 lei.

6. *A jelenlegi mindkét holland református egyház alkotmányának ismertetése és összevetése az erdélyi református egyház alkotmányával.* A Bartók-alapból 160 lei.

7. *Jutalmak*: Zwingli-alapból 50 lei jeles tanulónak, a gr. Teleki-alapból 24—24 lei a két legszorgalmasabb diáknak, Deák-alapból 160 lei végzett, szegény, kiválóan szorgalmas tanulónak palástra.

A pályaművek idegen kézzel írva, lapszámozva, bekötve, jeligés levéllel 1928. május 1-én déli 12 óráig az igazgatóhoz adandók be, ugyanott kell jelentkezniök a nyílt pályázaton résztvenni szándékozókknak is. Későbbi beadások és jelentkezések nem vétetnek figyelembe.

A tanári kar, amint eddig is tette, a jutalmazásra érdemes pályamunkák pályadíjait a rendelkezésére álló adományok terhére, a munka érdemessége szerint felemeli, hasonlóképpen a szorgalomdíjakat is.

A tanári kar 1928. június 28-án tartott üléséből.

Dr. Tavaszy Sándor,
igazgató-professzor.